

Handläggare
Suzanne Hartenberger
Telefon: 0761224007**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Skärholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028, inklusive bilagor
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning
3. Nämnden beslutar om omedelbar justering av ärendet

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Nämnden överlämnar ett underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget ska lyfta strategiskt viktiga frågor så som utvecklingsbehov, utmaningar och prioriteringar inför framtiden. Fokus ska ligga på de frågor och faktorer som har störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden 2026-2028, utifrån förändringar i omvärlden och i den egna verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen i samråd med chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning.

Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen 2025-04-16, i pensionärsrådet 2025-04-16 och i rådet för funktionshinderfrågor 2025-04-16.

Innehållsförteckning

1 Strategisk inriktning	5
2 Lokala utvecklingsbehov	11
2.1 Välbefinnande och hälsa.....	11
2.2 Uppväxtvillkor och utbildning	14
2.3 Arbete och företagande.....	16
2.4 Boende och stadsmiljö.....	18
2.5 Demokrati och trygghet.....	20
2.6 Miljö och klimat	22
3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden	24
3.1 Förskoleverksamhet.....	24
3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	26
3.3 Äldreomsorg	27
3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	29
3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	30
3.6 Stadsmiljöverksamhet.....	35
3.7 Ekonomiskt bistånd	37
3.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	38
4 Sammanfattande ekonomisk analys	40
4.1 Drift	40
4.2 Investeringar	43
4.3 Verksamhetsprojekt.....	44
5 Lokalförsörjningsplan.....	44
5.1 Sammanfattning.....	44
5.2 Planeringsförutsättningar.....	45
5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	47
5.4 Samverkan	48
5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	49
5.5.1 Nuläge 31 januari 2025	49
5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	49
5.5.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	49

5.6	Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	49
5.6.1	Nuläge 31 januari 2025	49
5.6.2	Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	50
5.6.3	Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	51
6	Övriga redovisningar	51

Bilagor

Bilaga 1: Sdn 24

Bilaga 2: Klimatinvesteringar 2026-2028

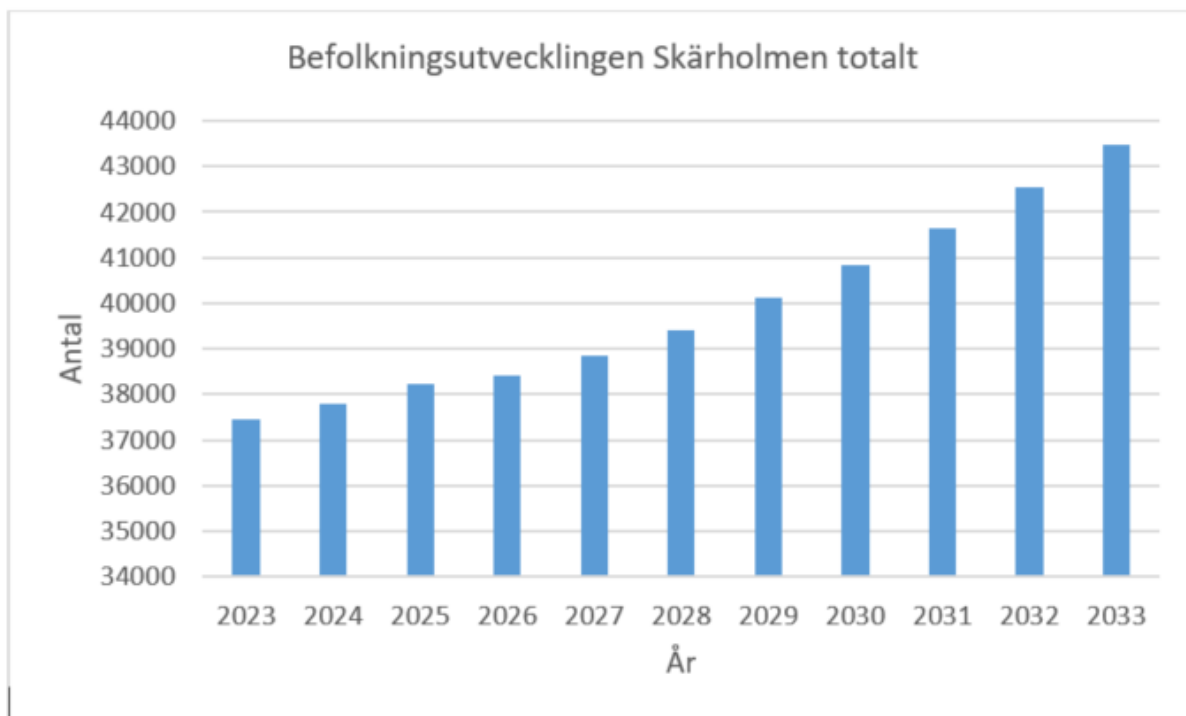
Bilaga 3: Klimatanpassning-investeringar 2026-2028

1 Strategisk inriktning

Arbetet för att utveckla fokusområdena ska stärkas. Enligt budget 2025 *ska nämnder och bolagsstyrelser samverka kring och prioritera insatser till översiktsplanens fokusområden, och dess kopplingar till resten av staden, och därmed ta samlat ansvar för områdets utveckling för att nå målen om en sammanhållen stad*. Detta arbete har fördjupats tillsammans med berörda fackförvaltningar och bolag i och med framtagandet av Skärholmens underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028.

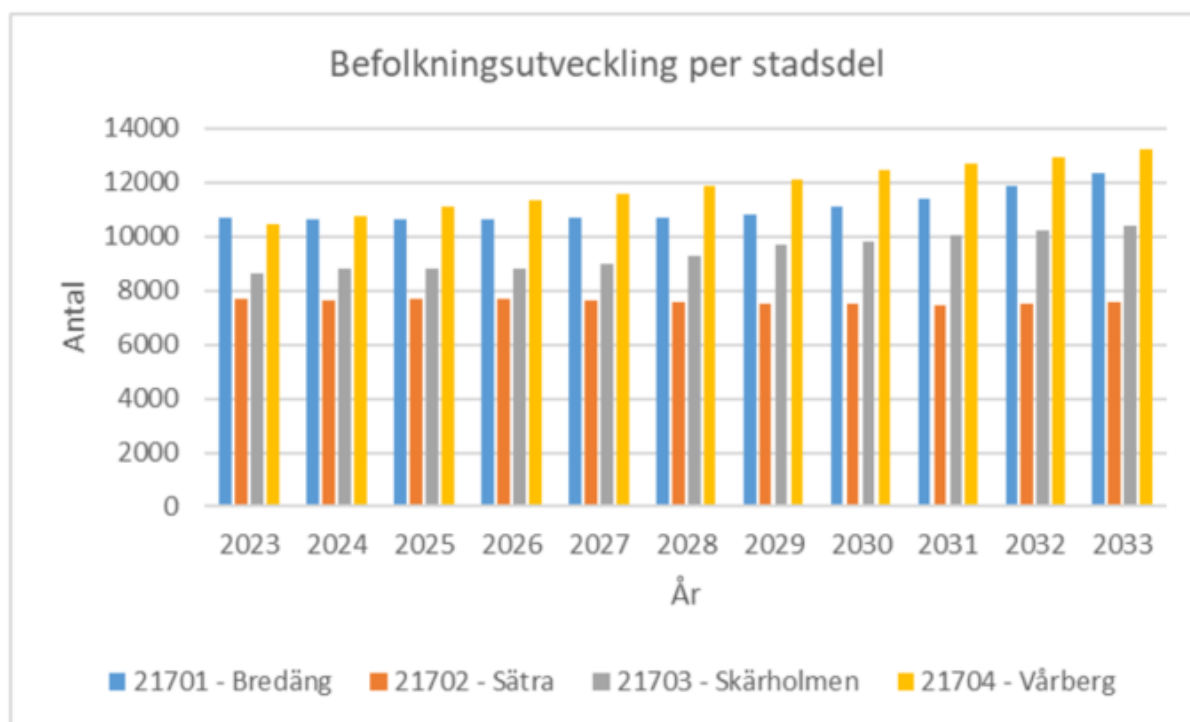
Befolkningsutveckling

Enligt 2024 års befolkningsprognos bor det idag cirka 37 700 personer i Skärholmens stadsdelsområde. Prognosen visar att stadsdelsområdets befolkning kommer att öka med cirka 1 600 personer under de tre kommande åren. Totalt för hela stadsdelsområdet visar prognosen att befolkningen kommer att öka med cirka 5 700 personer fram till år 2033.

Källa: ODS - Områdesdatasystem

I Bredäng bor det cirka 10 600 personer, i Sättra cirka 7 600, i stadsdelen Skärholmen cirka 8 800 och i Vårberg cirka 10 700 personer. Prognosen fram till 2033 visar att den största befolkningsökningen kommer ske i Vårberg. I Sättra prognostiseras att befolkningen kommer att minska något.

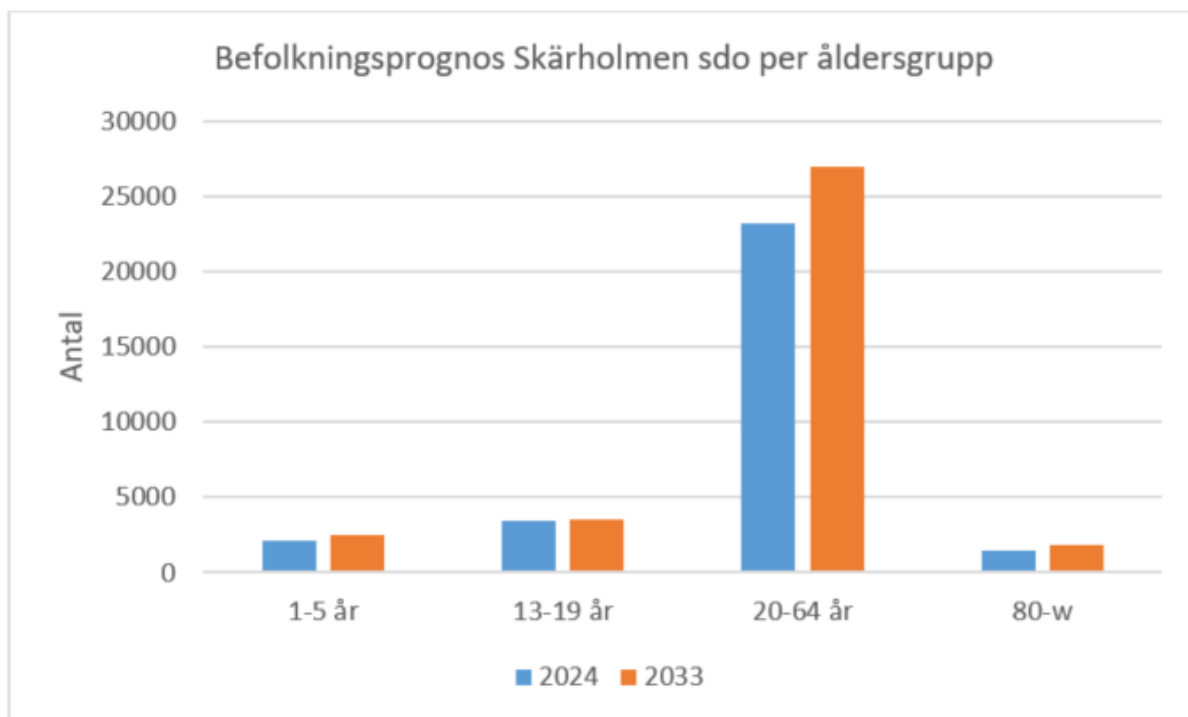
Källa: ODS - områdesdatasystem

Stadsdelarna Bredäng och Vårberg har störst antal barn i åldrarna 1-5 år. Vårberg har störst antal ungdomar i åldern 13-19 år.

Prognosen visar att antal barn i åldern 1- 5 år kommer att vara stabilt i stadsdelsområdet under planperioden för att därefter succesivt öka fram till år 2033.

Antalet ungdomar i åldersgruppen 13-19 år prognostiseras ligga på ungefär samma nivå i stadsdelsområdet under planperioden. Prognosen visar en ökning av antal ungdomar i Bredäng och Vårberg och ett minskat antal i stadsdelarna Skärholmen och Sättra fram till 2028. Prognosen visar också att det inte blir några större förändringar av antalet ungdomar i stadsdelsområdet fram till år 2033.

Prognosen för åldersgruppen 20-64 år visar på en succesiv ökning av personer i arbetsför ålder fram till år 2033. Även åldersgruppen 80 år och äldre prognostiseras att öka succesivt fram till 2033.

Källa: ODS - Områdesdatasystem

Övergripande utveckling i stadsdelsområdet

Rapporten Återblick på Skillnadernas Stockholm visar på en positiv utveckling för Skärholmen inom områdena välbefinnande och hälsa, uppväxtvillkor och utbildning, arbete och försörjning, boende och stadsmiljö. Men det finns fortsatt stora utmaningar inom samtliga områden. Ett område där det skett en negativ utveckling är inom **trygghet**. Genomförda trygghetsmätningar visar att upplevelsen av trygghet är låg. Resultaten gällande den upplevda tryggheten har legat lågt i stadsdelsområdet under lång tid, trots omfattande insatser. Medborgarundersökningens resultat 2024 visar att 44 procent av de som besvarat enkäten upplever att det är tryggt att bo i stadsdelsområdet, jämfört med 75 procent i staden som helhet. Utfallet visar en minskning med tio procentenheter jämfört med 2023 års resultat (54 procent). Sedan 2013 fram till 2024 har utfallet i medborgarundersökningen legat mellan 42 och 54 procent.

I medborgarundersökningen 2024 ställdes frågan om **förtroendet** för stadsdelsförvaltningen. Utfallet visar att endast 19 procent av de som besvarat enkäten har ett mycket stort eller ganska stort förtroende för stadsdelsförvaltningen. Utfallet för kvinnor är 25 procent och för män 16 procent. År 2023 fanns samma fråga i trygghetsmätningen. Utfallet för Skärholmen totalt var då 29 procent.

Statistik över **hälsoläget** i Skärholmen visar att ohälsotalet succesivt har sjunkit från 2016 till 2022. År 2023 var ohälsotalet något högre vilket kan bero på att det sedan 2023 redovisas andel av befolkningen 19-65 år mot tidigare 19-64 år. Ohälsotalet är fortsatt högt jämfört med stadens snitt [1].

Andelen **öppet arbetslösa** i Skärholmens stadsdelsområde uppgick 2024 till 5,8 procent. Det är en ökning sedan 2022 då andelen öppet arbetslösa var 5 procent. I staden totalt var andelen öppet arbetslösa 3,5 procent 2024 [2].

Andelen **sysselsatta** i åldern 20-64 år är fortsatt lågt jämfört med staden totalt. År 2022 var sysselsättningsgraden 73 procent bland männen och 72 procent bland kvinnorna i stadsdelsområdet [3].

Skärholmens **näringsliv** har en lägre branschbredd än övriga Stockholm och en hög koncentration av små företag. Av alla existerande branscher finns 31 procent representerade i stadsdelsområdet.

Andelen barn som lever i familjer som har **ekonomiskt bistånd** är 3,2 procent. Utfallet har succesivt minskat sedan 2011 då utfallet var nära 10 procent. Andelen är dock fortsatt högt jämfört med övriga staden. Det är endast Järva som har ett högre utfall.

I stadsdelsområdet har det under 2023 färdigställts 200 bostäder, varav 199 lägenheter i stadsdelen Bredäng. Under 2024 färdigställdes ett 23 våningar högt hus på Bredholmstorget i Skärholmen med cirka 100 lägenheter, kontor och lokaler för kultur och fritidsverksamhet.

Inom stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen planeras över 9 500 **bostäder** i olika bygg- och planeringsskeden.

I Skärholmens stadsdelsområde finns totalt 426 hektar park- och naturmark som kan lindra effekter av **klimatrelaterade vädervariationer** såsom skyfall och värmeböljor.

Sammanvägd nationell statistik

I en sammanvägd analys på RegSo-nivå (motsvarande Stockholms stads stadsdelar) har SCB tillsammans med Boverket genomfört en fördjupad analys om utanförskap. I en analys har områden kategoriserats som tillhörande olika klasser utifrån om de har problem inom något eller flera av följande områden:

- Bidragsberoende
- Kriminalitet och otrygghet
- Svagt demokratiskt deltagande
- Svag arbetsmarknadsetablering
- Svaga skolresultat
- Trångboddhet

Resultaten visar att Skärholmen kategoriseras som klass 12, vilket innebär minst tre särskilt stora utmaningar, och stora utmaningar i övrigt. Områden som kategoriserats som klass 12 tillhör områden med *särskilt stort sammanvägt utanförskap*. I Stockholm kategoriseras även Rinkeby och Tensta som klass 12. Vårberg tillhör Klass 3, vilket innebär särskilt stora utmaningar för lågt valdeltagande, men inte för något av de övriga fem problemområdena. Inget område i Stockholm kategoriseras som klass 13, som är kategorin för områden som har störst sammantagen problematik.[4]

I SCB och Boverkets analys beskrivs att en låg andel inrikes födda, en hög andel med endast förgymnasial utbildning och en hög andel ensamstående kvinnor ökar sannolikheten för att ett

RegSO har stor generell problematik. En högre andel avflyttade i ett RegSO ökar även det sannolikheten för hög generell problematik.[5]

Andel med utländsk bakgrund i Skärholmens stadsdelsområde 2023 var 72,3 procent, att jämföra med 34,9 procent i staden som helhet. Andel per stadsdel:

- Skärholmen 84,3 procent
- Vårberg 75,8 procent
- Sättra 66,6 procent
- Bredäng 63,5 procent.

Andel med endast förgymnasial utbildning i Skärholmens stadsdelsområde 2023 var 15,6 procent, att jämföra med 7,2 procent i staden som helhet. Andel per stadsdel:

- Skärholmen 19,2 procent
- Vårberg 17,0 procent
- Sättra 14,8 procent
- Bredäng 12,1 procent.

Andel hushåll ensamstående kvinnor med barn 0-24 år för åren 2015-2023 är högre för stadsdelsområdet och de fyra stadsdelarna än för stadens genomsnitt. Vårberg har den största positiva trenden under mätperioden. År 2023 har Skärholmen lägst andel, 6,5 procent, att jämföra med stadens genomsnitt 5 procent. Medelinkomsten för gruppen ensamstående kvinnor med barn 0-19 år[6] i Skärholmens stadsdelsområde samt de fyra stadsdelarna är markant lägre än för motsvarande grupp i hela staden. Lägst medelinkomst 2022 har gruppen i Skärholmen och Vårberg.

Arbete kan leda till flytt och bostadskarriär, till lycka för individen men inte lika bra för området, den så kallad lyckoparadoxen. Statistik över det kumulativa flyttnettot för flyttare 20-64 år som hade ett arbete året innan flytten visar att för åren 2000-2022 har stadsdelarna Vårberg, Skärholmen och Bredäng ett påtagligt negativt flyttnetto. De kumulativa värdena är höga i jämförelse med andra stadsdelar i staden. Under mätperioden är ökningen i nettoinkomst för dessa stadsdelar lägre än en klar majoritet av alla stadsdelar i Stockholms stad.

För att visa hur segregationen ser ut i Sverige sammanställer och tillhandahåller Boverket analysverktyget *Segregationsbarometern*. Den har tagits fram för att man ska kunna beskriva den socioekonomiska boendesegregationen, som handlar om att människor bor åtskilt från varandra baserat på bland annat inkomst, ekonomiska resurser och utbildningsnivå. Vårberg, och Skärholmen kategoriseras som områdestyp 2 (områden med socioekonomiska utmaningar), Sättra och Bredäng som områdestyp 3 (Socioekonomiskt blandade områden).[7] År 2011, 2012 och 2013 kategoriserades Bredäng som områdestyp 2, ett område med socioekonomiska utmaningar. Följande år i perioden fram till 2022 har stadsdelen förbättrat sina resultat och kategoriseras sedan 2014 som områdestyp 3.[8]

[1] Statistisk årsbok för Stockholm 2025

[2] Statistisk årsbok för Stockholm 2025

[3] Grundplatta statistik

- [4] Fördjupad analys om utanförskap Slutrapport regeringsuppdrag 2024:2
[5] Fördjupad analys om utanförskap Slutrapport regeringsuppdrag 2024:2
[6] Statistik över medelinkomst redovisas för gruppen ensamstående kvinnor med barn 0-19 år eftersom det saknas statistik över medelinkomster för åldersgruppen ensamstående kvinnor med barn 0-24 år.
[7]<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/boendesegregation/sverige/>.
[8] Segregationsbarometern för Stockholms stad, Stöd till analys

Utmaningar och möjligheter

Utifrån lokal kännedom och den gemensamma analys som genomförts tillsammans med fackförvaltningar och bolag väljer förvaltningen att särskilt lyfta fram följande utmaningar och möjligheter:

Utmaningar

- Låg upplevd trygghet både bland vuxna och ungdomar
- Utbildning – studieresultat, närvaro
- Ohälsa hos barn, vuxna och äldre

Möjligheter

- För att öka den upplevda tryggheten är samverkan med fackförvaltningar och bolag samt med polisen och civilsamhället av största vikt. Genom att involvera och samordna fler aktörer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet kan den negativa trenden brytas. Genom att öka skärholmsbornas kunskap om stadens organisation och känsla av delaktighet i samhällsutvecklingen kan både upplevelsen av trygghet och förtroendet för förvaltningen öka.
- Samverkan mellan olika aktörer skapar möjligheter för en positiv utveckling gällande barn och ungdomars utbildning och skolgång. Förskolan arbetar aktivt med att öka kompetensen hos pedagoger, vilket inkluderar språkkunskaper. Olika satsningar för att öka barnens närvaro i förskolan och skolan behöver genomföras. Här har arbetsmarknadsförvaltningen en viktig roll genom att få fler vårdnadshavare i arbete/sysselsättning. En bra utgångspunkt i arbetet för att höja studieresultat och närvaro i skolan är att de kommunala skolorna i stadsdelsområdet har gott renommé hos vårdnadshavarna.
- För att åstadkomma en varaktig utveckling mot förbättrad hälsa inom samtliga åldersgrupper är en kraftsamling utifrån ett helhetsperspektiv en möjlighet, där olika aktörer samverkar kring utbildning, arbete samt barn och ungas fritid.

Stadsdelsförvaltningens löpande kontakter med invånarna visar att boende i Skärholmens stadsdelsområde tycker om sitt område och att det finns en stark känsla av gemenskap.

Geografiska områden/platser med särskilda utmaningar

Samtliga fyra centrumområdena utgör platser med särskilda utmaningar. Ett arbete behöver genomföras för att öka attraktiviteten för de lokala centrumområdena både för medborgare och existerande företag samt för nya företags vilja att etablera sig i områdena. I stadsdelen

Skärholmen handlar det särskilt om Bredholmstorget och Äspholmsterassen. Öppna drogsccener behöver motverkas bland annat genom att befolka platser som idag utgör öppna drogsccener. Tryggheten behöver också öka runt skolorna och vägen till skolorna.

Strategiska prioriteringar

Utifrån den gemensamma analysen av utmaningar, möjligheter och utvecklingsbehov i Skärholmen, som har genomförts tillsammans med fackförvaltningar och bolag, har ett antal gemensamma strategiska prioriteringar tagits fram. De strategiska prioriteringarna förväntas möta aktuella utmaningar och bidra till att stadens vision uppnås på sikt och till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås under den kommande treårsperioden.

Satsningar inom en strategisk prioritering kommer även att leda till positiva effekter på utmaningar inom övriga strategiska prioriteringar samt på andra utmaningar inom stadsdelsområdet. De strategiska prioriteringarna redovisas här nedan under rubriken Lokala utvecklingsbehov.

De fackförvaltningar och bolag som bidragit till den gemensamma analysen och framtagandet av de strategiska prioriteringarna är:

- Utbildningsförvaltningen
- Socialförvaltningen
- Arbetsmarknadsförvaltningen
- Stadsbyggnadskontoret
- Exploateringskontoret
- Trafikkontoret
- Idrottsförvaltningen
- Förskoleförvaltningen
- Kulturförvaltningen
- SISAB
- Svenska Bostäder
- Stockholmshem
- Stockholm Business Region
- Kulturhuset Stadsteatern
- Miljöförvaltningen
- Äldreförvaltningen
- Stadsledningskontoret

2 Lokala utvecklingsbehov

2.1 Välbefinnande och hälsa

Redogörelse

- Den förväntade medellivslängden i staden är lägst i stadsdelsområdena Skärholmen och Enskede-Årsta-Vantör. Kvinnor lever i genomsnitt 83,7 år och män 79,5 år.

- En hög andel fyraåringar i Skärholmen har övervikt och obesitas, klart över genomsnittet i länet, för både pojkar och flickor. Skärholmen är i botten av statistiken för staden och länet sedan 2016 för andel treåringar utan kariesskadade tänder.[1]
- Andel barn och ungdomar i Skärholmen som deltar i idrott- och kulturaktiviteter, föreningsliv och kollo är lägre än i staden som helhet. Exempelvis är 7 procent av Skärholmens flickor i högstadiet medlem i en idrottsförening, genomsnittet för staden är 42 procent.[2]
- Skärholmens ungdomsmottagning märker en ökad efterfrågan på stöd för psykisk ohälsa, särskilt bland ungdomar mellan 17-22 år, med komplexa problem som ofta kräver en annan och mer kvalificerad vårdnivå än ungdomsmottagningen kan erbjuda. Skärholmens respektive Södermalms ungdomsmottagning har längst kö i staden för kuratorsamtal med 4-5 veckor, medan övriga har 1-3 veckor. 2023 och 2024 har mottagningen haft en ökning i antal samtal som rör våld i kriminella miljöer.[3] Skärholmens ungdomsmottagning och Liljeholmens ungdomsmottagning har fler besökare som pratar om ekonomisk utsatthet än stadens andra mottagningar.[4] Besökare vid Skärholmens mottagning uttrycker en oro över otrygghet i området som en följd av skjutvapenvåld. Ungdomar uttrycker i tidig ålder en stress över att inte klara av skolgången samt upplevd diskriminering och rasism i skolan. De uttrycker att det ger dem sämre förutsättningar att klara steget in på arbetsmarknaden. Sammantaget gör detta att ungdomar upplever en oro för sina framtidsutsikter.[5]
- Ohälsotalet för både män och kvinnor i Skärholmen år 2023 är betydligt högre än stadens snitt.[6] 19,8 procent av invånarna över 65 i Skärholmen hade äldreomsorg 2023. Endast Farsta hade högre andel med 20,1 procent.[7]
- För att öka stockholmarnas tillgång till de nationella institutionernas utställningar och programverksamhet arbetar kulturförvaltningen och stadsdelsförvaltningen i samverkan inom Fokus Skärholmen vidare med idén om en utställningsarena i Skärholmen.

Analys

Det finns hälsoproblem i Skärholmen i alla åldrar

Det är en stor utmaning att det finns hälsoproblem i Skärholmen i alla åldrar. Sociala och ekonomiska förutsättningar har stor betydelse för hälsan, både direkt och indirekt. Ogynnsamma villkor för hälsan är till exempel låg inkomst, kort utbildning, osäker anställning och otrygg miljö. I bostadsområden där sådana livsvillkor är vanligare är också sjukdomar och för tidig död vanligare.[8] I områden med höga ohälsotal tenderar också arbetslösheten vara högre och en större andel av befolkningen är utrikes födda, vilka är faktorer som har ett dubbelriktat samband med ohälsa.[9] Nuläget för Skärholmens stadsdelsområde inom flera av dessa parametrar beskrivs under andra tematiska områden och visar att villkoren för en god hälsa i Skärholmen är ogynnsamma.

Det är en utmaning att en hög andel fyraåringar i Skärholmen har övervikt och obesitas samt att tandhälsan bland 3-åringar är relativt sätt låg. Barnhälsovården inom Region Stockholm har en betydelsefull roll i det hälsofrämjande, preventiva och identifierande arbetet vid

övervikt och obesitas, men barns hälsa är en samhällsfråga där flera aktörer behöver arbeta tillsammans. En möjlighet för stadsdelsförvaltningen är att fortsätta att utveckla kvaliteten i de kommunala förskolorna i Skärholmen för att därigenom lägga grunden för en god hälsa.

För att åstadkomma en varaktig förflyttning behöver arbetet för en god och inkluderande hälsa för målgrupperna små barn, unga, vuxna och äldre stärkas i alla verksamheter inom förvaltningen samt i övriga förvaltningar och bolag med verksamhet i Skärholmen. Det behöver ske med ett helhetsperspektiv utifrån behoven för respektive målgrupp. För vuxna innefattas perspektiven utbildning, arbete och trygghet. Socialförvaltningen bedömer att i stadsdelsområden såsom Skärholmen där ohälsotalen är stora, kommer behovet av äldreomsorg att vara större i relativt tidig ålder.

Behov att säkra förutsättningar för en långsiktig satsning på aktiv och meningsfull fritid för barn och unga

Det är en utmaning att andelen barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter, kulturaktiviteter och föreningsliv i Skärholmen varit lägre än i staden som helhet under hela 2020-talet och att inga större förändringar har skett i relationen. Ett utvecklingsbehov är därför att staden säkrar förutsättningar för en långsiktig satsning på aktiv och meningsfull fritid med hög kvalitet. Det gäller även fler barn på kollo, inklusive barn med funktionsnedsättning. Förbättras förutsättningarna finns möjlighet att stärka barn och ungdomars uppväxtvillkor, minska rekrytering av barn och unga in i kriminalitet, öka tillit och civilsamhällets engagemang i området, samt bidra till en mer positiv bild av Skärholmen.

Utmaning med ökad efterfrågan på stöd för psykisk ohälsa för unga

Det är en utmaning att ungdomsmottagningen märker en ökad efterfrågan på stöd för psykisk ohälsa för unga. Ytterligare en utmaning är att bristande resurser i relation till efterfrågan leder till långa kötider, samt att ungdomarnas efterfrågade former för stöd inte kan genomföras. Ett utvecklingsbehov är dialog med Region Stockholm om fördelningen av ansvar för målgruppen som besöker ungdomsmottagningen samt regionens vårdinstanser, eftersom ungdomsmottagningen kompenserar för eventuella brister inom regionens ansvar. Ett annat är att öka målgruppen för ungdomsmottagningen med två år, till och med 24 år. Det kan ge unga män en bättre förutsättning att kunna få det stöd de behöver inom psykisk hälsa.

Strategiska prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Stärka arbetet för en god och inkluderande hälsa för målgrupperna små barn, unga, vuxna och äldre i stadsdelsområdet i samverkan med övriga förvaltningar och bolag med verksamhet i Skärholmen. Arbetet behöver ske med ett helhetsperspektiv utifrån behoven för respektive målgrupp.
- Säkra förutsättningar för en långsiktig satsning på aktiv och meningsfull fritid för barn och unga i Skärholmen.

- [1] Analysverktyg (folkhalsokollen.se)
- [2] Ung livsstil 2022
- [3] Helårsrapport 2024, Skärholmens ungdomsmottagning
- [4] Umstat
- [5] Helårsrapport 2024, Skärholmens ungdomsmottagning
- [6] Grundplatta Skärholmen, s.8
- [7] Äldreomsorgens årsrapport 2023
- [8] Återblick Skillnadernas Stockholm, 12, 15, 16
- [9] Statistik om Stockholm, Hälsotal i Stockholm, Årsrapport 2022, s.5

2.2 Uppväxtvillkor och utbildning

Redogörelse

- Det finns ett samband mellan barnfamiljers ekonomi och viktiga aspekter såsom barns hälsa, boendevillkor och möjligheter att läsa läxor och delta i fritidsaktiviteter.[1] Att växa upp i ekonomisk utsatthet kan således ha en negativ påverkan på ett barns livsvillkor. Det kan påverka flera områden i livet, både under uppväxten och på längre sikt, till exempel ökad risk för ohälsa, sämre skolresultat, missbruk och kriminalitet, arbetslöshet och bistandsbehov. När barn lever under villkor som på ett tydligt sätt skiljer sig från villkoren för barn i majoritetssamhället kan det påverka barnets förväntningar på framtiden och barnets uppfattning om sin tillhörighet till samhället.[2]
- Mätt som den relativa fattigdomen bland barnfamiljer som är låginkomsthushåll är Vårberg och Skärholmen två av de stadsdelar i staden som har högst andel år 2022. Andelen barnfamiljer som levde i ekonomisk utsatthet enligt detta mått i hela staden var 13,3 procent, jämfört med Skärholmens stadsdelsområde där andelen var 29,4 procent. Andelen barnhushåll i Skärholmens stadsdelsområde som erhöll ekonomiskt bistånd år 2024 var 3,2 procent, jämfört med 1,9 procent i staden som helhet.[3]
- I förvaltningens förskolor har 58,5 procent av barnen ett annat modersmål än svenska. Bland pedagogerna är 85 procent flerspråkiga. En förutsättning för att förskolan ska kunna vara kompensatorisk är att barnen både är inskrivna i förskolan och att de regelbundet deltar. Inskrivningsgraden i förskolan i Skärholmen år 2024 är 91 procent för barn 2–5 år. Närvaron på förvaltningens förskolor varierar stort och vissa förskolor har stora variationer från dag till dag.
- Samtliga kunskapsresultat i årskurs 6 och 9 för de kommunala skolorna i stadsdelsområdet är lägre än stadens genomsnitt. I resultaten i årskurs 6 konstateras en nedåtgående trend.[4] Andel behöriga till yrkesgymnasium av ungdomar boende i Skärholmen är långt under genomsnittet för staden.[5] I en jämförelse med staden så är den totala frånvaron i Skärholmens skolor likvärdig i årskurs 5-9 men högre i Skärholmen i årskurs 0-4.[6]
- Andelen invånare 25–74 år med eftergymnasial utbildning i Skärholmens

stadsdelsområde har ökat mellan 2013 och 2022. Alltjämt är utbildningsnivån i Skärholmen bland de lägsta i staden och långt under stadens genomsnitt.[7]

Analys

Barnfamiljers ekonomiska förutsättningar är en utmaning

Det är en utmaning att barnfamiljers ekonomiska förutsättningar i Skärholmens stadsdelsområde är sämre jämfört med staden som helhet. Eftersom barnfamiljers ekonomiska situation utgör en grundläggande förutsättning för vilka uppväxtvillkor barn har i övrigt, är det ur ett barnperspektiv viktigt att stärka hushållens etablering på arbetsmarknaden.

En förskola med hög kvalitet har många fördelar

Ett rikt svenska språk hos barn är en nyckel för deras fortsatta skolgång, både för att tillgodogöra sig undervisning men också för att göra sig förstådda och bygga relationer med andra barn. För att barnen ska kunna tillgodogöra sig utbildning och undervisning i förskolan krävs att de regelbundet deltar. Det är därför en utmaning att inskrivningen i förskolan är lägre i Skärholmen än i staden totalt, samt att barnens närvaro på flera förskolor är varierad och oregelbunden. Medarbetarnas kompetens och yrkesskicklighet är avgörande för att varje barn ska utvecklas i riktning mot läroplanens samtliga mål, bland annat utifrån språk, demokrati och hälsa. Ett utvecklingsbehov är därför att öka kompetensen hos förskollärare och barnskötare.

Resultaten i skolan är en utmaning

Att tillgodogöra sig en bra utbildning, påverkar möjligheterna att förverkliga sina livschanser under vuxenlivet.[8] Det är en därför en utmaning att kunskapsresultat i skolan i årskurs 6 och 9 i Skärholmen är lägre än i staden totalt. Utbildningsförvaltningen ser att studieresultaten påverkas negativt bland annat av att det är omsättning på elever, att vissa skolor har stor fluktuation mellan åren, att det finns skolfrånvaro i de tidigare årskurserna i Skärholmen samt att det är många skolbyten.[9] Stadsdelsförvaltningens största möjlighet att påverka skolresultat i stadsdelsområdet är att rusta barnen i förskolan med ett rikt språk. Därtill att samverka med skolan genom skolsociala team (SST).

Strategisk prioritering

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Höja kvaliteten i förskolan genom ökad kompetens hos förskollärare och barnskötare som stärker genomförandet av fokusområdena i förskolans utbildningsidé: språk, demokrati, hälsa och lek
- Förbättra skolresultaten i Skärholmens grundskolor. Utbildningsförvaltningen ska utifrån sitt huvudansvar för utbildningen i Skärholmens fem kommunala grundskolor samverka med stadsdelsförvaltningen, i syfte att identifiera och utveckla hur den inom rådigheten för sina linjeverksamheter kan bidra till att stärka skolresultateten. Relevanta perspektiv är exempelvis ökad närvaro, förbättrade språkkunskaper och förbättrad hälsa.

- [1] Återblick Skillnadernas Stockholm, 24.
- [2] Ekonomisk utsatthet under uppväxten - Kunskapsguiden
- [3] Beslutsstöd
- [4] Beslutsstöd
- [5] Återblick Skillnadernas Stockholm, 27
- [6] Beslutsstöd
- [7] Återblick Skillnadernas Stockholm, 35
- [8] Återblick Skillnadernas Stockholm.
- [9] Lägesbild Samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm Skärholmens stadsdelsförvaltning och Lokalpolisområde Skärholmen (Utbildningsförvaltningen och Trafikkontoret), bilaga till Verksamhetsplan 2025, Skärholmens stadsdelsnämnd

2.3 Arbete och företagande

Redogörelse

- Andelen öppet arbetslösa i Skärholmens stadsdelsområde 2024 i åldrarna 16-65 år uppgick till 5,7 procent för män och 5,4 procent för kvinnor. Det är högre än stadens genomsnitt, där totalt 3,4 procent är öppet arbetslösa. Skärholmen har den mest negativt avvikande förändringen mellan 2023 och 2024 av de fyra stadsdelarna.[1]
- I åldern 20-24 är den genomsnittliga arbetslösheten för hela staden 3,0 procent. Av de fyra stadsdelarna är det flest arbetslösa i denna åldersgrupp i Skärholmen med 6,5 procent, följt av Bredäng med 6,1 procent samt Vårberg och Sättra med 4,6 respektive 4,3 procent. Sedan 2021 har andelen arbetslösa i denna åldersgrupp i stadsdelsområdet försämrats mest i Bredäng. Stadsdelen Skärholmen har stor försämring sedan 2023.[2]
- Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år, var 73 procent bland männen i Skärholmens stadsdelsområde år 2022 och 72 procent bland kvinnor. Stadens genomsnitt är 81 procent sysselsatta män och kvinnor.
- I Stockholms stad har Skärholmens stadsdelsområde lägst förvärvsinkomst per person i befolkningen 20 år och äldre. Medelinkomsten för kvinnor är 296 700 kronor och för män 343 300 kronor, att jämföra med genomsnittet för Stockholm som är 496 400 kronor.[3]
- Utmärkande för näringslivsstrukturen i Skärholmen är en särskilt stor andel anställda inom branschen vård och omsorg. Därefter följer branscherna utbildning samt handel; reparation av motorfordon och motorcyklar. De två största branscherna i staden är verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, samt informations- och kommunikationstjänster. Dessa två branscher tillhör inte de åtta största i Skärholmen.
- Det är en utmaning att planera för arbetsplatser i översiktsplanens fokusområden, inklusive Skärholmen. I dessa lägen finns svag efterfrågan på nya kontor. Detta gör att det är svårare att få till blandade stadsmiljöer med stort utbud av handel och service för de boende.[4]

- Under 2025 genomförs uppsökande dialog hos företag i stadsdelsområdet. Resultaten från arbetet behöver analyseras för att förstå företagets behov och utifrån det forma stadens stöd.
- Implementeringen av den kommande näringslivspolicyn och modellen för utveckling av det lokala näringslivet kommer att påverka förvaltningens arbete kommande år.

Analys

Utvecklingsbehov för förbättrade livschanser, egen försörjning och hälsa

Det finns ett utvecklingsbehov inom utbildning och arbete i Skärholmen för att åstadkomma en varaktig förflyttning som leder till ökad jämlikhet i staden och får effekter på skärholmsbornas livschanser, möjlighet till egen försörjning och hälsa. Eventuella åtskillnader i åtgärder mellan stadsdelarna behöver anpassas till aktuell problembild eftersom det finns viktiga skillnader mellan och inom olika stadsdelar, mellan kön och i olika åldersgrupper.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser utvecklingsbehov i att stärka samarbete och lokal närvaro i stadsdelsområdet och rikta in sig på att nå målgrupper långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt kvinnor och unga. Ett annat utvecklingsbehov är att vara där målgrupperna är.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser möjligheter i att fortsätta utveckla arbetsmetoder i samverkan med stadsdelsförvaltningen och andra organisationer. Samt att arbeta aktivt och uppsökande för att nå unga i åldrarna 16-19 år samt 20-29 år som varken arbetar eller studerar så att de återgår till gymnasiestudier eller annan sysselsättning. Arbetsmarknadsförvaltningen har flera olika projekt under genomförande eller implementering i stadsdelsområdet: Fler till studier, Kvinnors etablering, Stockholmskraften, samt Stadsdelssystrar.

Ett utvecklingsbehov är att fortsätta satsa på trygga och attraktiva platser, både för medborgare, existerande företag och nya företags vilja att etablera sig i områdena. Ett annat är analys av näringslivsstrukturen i stadsdelsområdet och företagets behov och utmaningar som underlag för strategiska vägval och löpande dialog med det lokala näringslivet.

Strategiska prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Stödja existerande företag i samtliga stadsdelar att utvecklas och växa utifrån en kontinuerlig, lyhörd dialog.
- Utveckla och utöka det uppsökande arbetet med målsättningen att fler invånare nås och tar del av stadens insatser i syfte att öka möjligheter till arbete/studier/annan sysselsättning.

[1] Statistik om Stockholm, områdesfakta.

[2] ODS

[3] Statistik om Stockholm, områdesfakta.

[4] Planeringsstrategi, Stockholms stad, 2024

2.4 Boende och stadsmiljö

Redogörelse

- I Vårberg och Bredäng finns ett underskott av bostads- och äganderätter. Skärholmen och Sättra har en jämn fördelning av upplåtelseformer. Att tillföra fler bostäder med flera rum i nyproduktion pågår inom Fokus Skärholmen. I hela staden ska 20 procent av bostäderna som byggs vara fyra rum eller fler. Av de bostäder som byggts i Skärholmen sedan 2015 var det 11,3 procent med fyra rum eller fler.[1]
- Andelen trångbodda hushåll i stadsdelsområdet är 26 procent, att jämföra med 18 procent i hela staden[2]. Av de 40 procent av hushållen som har lägst köpkraft fanns det år 2022 totalt 1347 hushåll i stadsdelsområdet som både var trångbodda och hade en ansträngd boendekonomi. Förvaltningen uppskattar att det i stadsdelsområdet år 2022 fanns mellan 800 och 1347 hushåll med barn, där hushållen hade låg inkomst, var trångbodda och hade en ansträngd boendekonomi.[3]
- Lågkonjunkturen inom byggbranschen innebär ett lägre tryck på bostadsbyggande. Flera av stadens större investeringar i stadsutveckling inom ramen för Fokus Skärholmen kommer att ske senare än tidigare förväntat. Privata fastighetsutvecklare direkta investeringar och därtill kopplade satsningar på sociala behov kommer att senareläggas. Staden har haft svårt att stärka de fyra lokala centrumen i stadsdelsområdet, på grund av låg rådighet och vikande marknad.
- Ett antal fastighetsägare har haft svårt att hyra ut nyproducerade hyresrätter i Skärholmen och därför tillämpat tillträdeskrav som tillåter ekonomiskt bistånd som inkomst även för bostäder med relativt höga hyror.

Analys

Trångboddhet, ansträngd boendekonomi och behov av fler bostäder med flera rum

Det finns ett stort antal hushåll i stadsdelsområdet som både är trångbodda och har en ansträngd boendekonomi. Förvaltningens antagande är att det är ett relativt stort antal av dessa hushåll som innehåller barn. Ett utvecklingsbehov är att genomföra satsningar som förbättrar boendesituationen för utsatta hushåll och parallellt genomföra satsningar som förbättrar den ekonomiska situationen för hushåll i Skärholmen. Staden behöver arbeta med det befintliga beståndet, där bostädernas hyra är lägre än i nyproduktion. För att tillgängliggöra dessa bostäder till målgruppen behöver staden i större utsträckning arbeta behovsbaserat. Bostadsförmedlingen har möjlighet att förmedla bostäder med särskilda godkännandekriterier riktade till målgruppen. Allmännyttan har incitament att sänka slitage och möjligheter att arbeta med matchning eftersom de har stora bestånd i stadsdelsområdet. Exploateringskontoret kan ställa lämpliga krav i markanvisningsprocessen gällande nyproduktion.

Bidragsberoende för individer och höga utgifter för ekonomiskt bistånd för staden

Förvaltningen har identifierat utmaningen att nybyggnation med höga hyror kan skapa bidragsberoende för individer samt höga utgifter för ekonomiskt bistånd för förvaltningen om tillträdeskraven är tillåtande men utsikterna för hushållen att bli självförsörjande är små.

Erfarenheter från Uppsala kommun visar att problematiken även kan leda till trångboddhet och ökad otrygghet. Ur individernas perspektiv förefaller valet i hög utsträckning handla om att antingen leva i osäkra boendeförhållanden eller att lösa boendesituationen och bli beroende av ekonomiskt bistånd för att klara boendekostnaderna. En osäker boendesituation kan få negativa konsekvenser för barns fysiska och psykiska hälsa och skolgång.[4] En uppväxt i ekonomisk utsatthet har en negativ påverkan på ett barns livsvillkor.[5] Staden behöver således analysera möjliga vägar för att balansera de fördelar som rimliga tillträdeskrav ger för att förenkla inträdet på bostadsmarknaden för fler och nackdelarna med att människor riskerar att fastna i bidragsberoende. Om staden bedömer att nackdelarna är betydande och vill verka för att begränsa tillträdeskrav i vissa bostadsområden eller nybyggnadsprojekt så behöver staden samtidigt öppna upp tillgången till andra bostäder. I annat fall försämras bostadsmarknadens funktionssätt lokalt, till nackdel för både skärholmsborna och andra människor som vill flytta till området. En möjlighet med att lösa frågan är att stadens totala kostnader för ekonomiskt bistånd kan sänkas.

Stärk styrningen för en jämn fördelning av upplåtelseform och lägenhetsstorlekar

Staden når inte upp till målen om varierade lägenhetsstorlekar och fördelning av upplåtelseformer i stadsdelsområdets olika stadsdelar. Ökad blandning är viktigt för att skapa en socialt sammanhållen stad, främja kvarboende i stadsdelsområdet och därigenom minska lyckoparadoxen. Ett utvecklingsbehov är att justera stadens styrsignaler inom bostadsbyggande till exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och allmännyttan så att de i sina respektive roller tar större hänsyn till lokala behov.

Tidigarelägg investeringar och reinvesteringar för platsutveckling i stadsdelsområdet

Stadens och fastighetsutvecklarens investeringar i stadsutveckling i Skärholmen kommer att ske senare än förväntat. Det är en utmaning att investeringarna inte blir den hävstång för investeringar i Skärholmens stadsmiljö i närtid som staden räknat med och som det finns behov av för att uppnå likvärdiga livsvillkor. Som en del av den lokala områdesutvecklingen i Skärholmen bör staden överväga att identifiera nya eller planerade investeringar och reinvesteringar i stadsmiljö utanför stadsutvecklingsprojekten som kan tidigareläggas och bidra till att uppfylla stadens mål. Det bedöms bidra till en mer positiv bild av Skärholmen och bör ske på ett sätt som stärker skärholmsbornas hälsa.

Det finns utvecklingsbehov i samtliga fyra centrumområden. Bredholmstorget och Äspholmsterassen är två platser som identifierats i centrala Skärholmen. Staden har stor rådighet över båda platserna, men plan- och ägarförhållanden har försvårat utvecklingen och det behövs därför helhetsgrepp.

Förvaltningens erfarenhet visar att den nuvarande modellen för fördelning av medel för större investeringar på parkmark inte främjar genomförande av strategiska investeringar i närtid. Den planerade upprustningen av parkleken Kulan i Sättra synliggör utmaningen. Upprustningen kommer att ta 4 år trots att platsen är relativt liten och stadsdelsförvaltningen ur ett genomförandeperspektiv bedömer att den skulle kunna genomföras på cirka 1 år. Med nuvarande finansieringsmodell kommer upprustning av parker i stadsdelsområdet inte kunna ske i den takt som krävs för att ligga i fas med parkanläggningarnas tekniska livslängd och avskrivningstid. Investeringar i nya mötesplatser som är viktiga för att uppnå stadens mål

riskerar att behöva vänta.

Strategiska prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Arbeta behovsbaserat för att förbättra situationen för de hushåll i Skärholmens stadsdelsområde som innehåller barn och både saknar en rimlig boendesituation och har små ekonomiska möjligheter att förändra den. Använd stadens breda verktygslåda av insatser av olika förvaltningar och bolag.
- Identifiera nya eller planerade investeringar och reinvesteringar i stadsmiljö som kan tidigareläggas och bidra till att uppfylla stadens mål om en sammanhållen stad, trygghet, klimat och miljö samt bidrar till att ta tillvara områdets potential som del av den regionala kärnan Kungens kurva - Skärholmen. Platsutvecklingen ska ske med en helhetssyn och inkludera platser med störst behov, skolmiljöer samt platser som uppskattas mycket av skärholmsborna och kan utvecklas som målpunkter

[1] Fokus Skärholmen – hållbarhetsredovisning 2021-2023.

[2] Grundplatta Skärholmen, s.24. Boverkets norm.

[3] Förvaltningens beräkning baserat på Boverkets öppna data för bedömning av bostadsbrist.

[4] Kommunens och socialtjänstens ansvar för boendeinsatser - Kunskapsguiden

[5] Ekonomisk utsatthet under uppväxten – Kunskapsguiden

2.5 Demokrati och trygghet

Redogörelse

- Upplevelsen av trygghet i stadsdelsområdet är låg. Den har över tid varit låg i jämförelse med staden som helhet och har minskat i undersökningar genomförda under år 2024. Exempelvis är andelen i stadsdelsområdet som känner sig trygga när de går ensamma hem på kvällen i sin stadsdel lägre 2024 än i de senaste mätningarna, lägre än andelen för staden totalt och har varit lägre sedan 2011.[1] Under våren 2024 genomfördes Stockholms stads medborgarundersökning, Polismyndighetens trygghetsundersökning och Stockholmsenkäten. Våren 2024 drabbades stadsdelsområdet inom en kort tidsperiod bland annat av fyra skjutningar med dödlig utgång. Det bedöms ha fått negativ inverkan på skärholmsbornas upplevda trygghet.
- Underlaget i den lokala lägesbilden inom ramen för lokala samverkansöverenskommelsen för att stärka arbetet mot brott och otrygghet visar att brottsligheten i stadsdelsområdet är utbredd, allvarlig och komplex. Brottsligheten har påverkan på upplevelsen av trygghet och medför olika konsekvenser för medborgare och näringsidkare. Oron för att utsättas för brott är hög jämfört med staden totalt. Kvinnor och personer med funktionsnedsättning ger i högre utsträckning uttryck för oro.[2] En av flera utmaningar som identifierats är att det i stadsdelsområdet verkar ett

flertal kriminella nätverk och grupperingar. Det finns utmaningar med nyrekrytering av barn och unga till kriminalitet, samt fall av nyrekrytering av personer med funktionsnedsättning. Två av stadsdelsområdets fyra stadsdelar är klassificerade som utsatta områden och det finns öppna drogsccener i samtliga fyra centrumområden.[3]

- Valdeltagandet i kommunvalet år 2022, 2018 och 2014 mätt som andelen röstberättigade individer som röstade, uppgick i Skärholmen till 57,3, 63,6 respektive 62,5 procent. I staden totalt uppgick valdeltagandet 2022 till 79,9 procent.[4]
- Förtroendet för förvaltningen och polisen är lägre i Skärholmens stadsdelsområde än för staden som helhet. Det har skett en stor försämring gällande förtroendet för stadsdelsförvaltningen sedan 2023. Utfallet i medborgarundersökningen 2024 visar att endast 19 procent av dem som besvarat enkäten har förtroende för stadsdelsförvaltningen jämfört med utfallet för staden totalt som var 38 procent.[5]

Analys

Behov av insatser för trygghet och relaterade områden

Det finns under de kommande åren behov av att inom stadsdelsområdet parallellt genomföra och samordna insatser för att förebygga och minska social utsatthet, arbeta brottsförebyggande och brottsreducerande samt arbeta för ökad trygghet på kort och lång sikt. Parallellt finns lokala behov av att arbeta för mer representativa och heltäckande underlag till lägesbilden, till exempel; öka benägenheten att polisanmäla brott, öka svarsfrekvens i trygghetsmätningar samt öka inrapportering av avvikelser, felanmälningar och synpunkter avseende otrygghetsskapande företeelser inom stadsdelsområdet. Det finns även lokala behov av att öka deltagande i rättsprocesser och höja förtroende för stadsdelsförvaltning och polis. Andra lokala behov är att stärka kommunikationen avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete, stärka samverkan med civilsamhället i trygghetsfrågor samt öka rörlighet i offentliga rummet. Skjutningar, sprängningar och grov kriminalitet är även utmaningar regionalt och nationellt. Därtill är annan typ av brottslighet utan geografiska avgränsningar som brott i digitala miljöer en bredare samtidsutmaning. Invånarnas delaktighet i trygghetsarbetet behöver öka.

Behov av aktivt arbete för ökat valdeltagande 2026

Lågt valdeltagande är en utmaning och ett utvecklingsbehov är därför ett aktivt arbete för ökat valdeltagande 2026.

Stärk tillit, demokrati och kompetens för att växla upp arbetet i fokusområdet

För att åstadkomma mer effekt av stadens insatser i fokusområdet Skärholmen krävs samhandling, vilket ställer krav på förmåga och resurser för att ta tillvara och leda stadens utökade styrning mot stadsdelsområdet. Ett utvecklingsbehov är därför att säkerställa samordningskompetens inom stadsdelsförvaltningen. Ett annat att det finns resurser för att vara närvarande och synliga i stadsdelsområdet, genomföra medborgardialog och medborgarbudget i den omfattning som behövs och utföra det med den kvalitet som krävs för att resultera i ökad tillit i lokalsamhället. Inte minst är detta ett behov inom trygghetsfrågor. För att uppnå kvalitet i demokrati- och tillitsstärkande aktiviteter inom förvaltningens olika verksamheter är ett utvecklingsbehov att ta fram en lokal strategi som säkerställer att de sker

med stöd i en sammanhållen, effektiv och kontinuerlig medborgardialog med en bredd av perspektiv från skärholmsborna.

Tillsammans tillhandahåller stadens förvaltningar och bolag en mängd verksamheter för skärholmsborna. Om de utförs med hög kvalitet och staden förmår kommunicera om detta på ett sätt som ökar invånarnas kunskap om den välfärd de har tillgång till så är bedömningen att förtroendet för förvaltningen kommer att öka och bidra till en mer positiv bild av Skärholmen.

Strategiska prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Fortsatt utveckla och stärka kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetet, genom att arbeta systematiskt och strukturerat mot brottsproblem och involvera och samordna fler aktörer i det lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.
- Arbeta långsiktigt och brett för att öka invånarnas tillit och förtroende för stadsdelsförvaltningen och Stockholms stad som organisation, samt genomföra ett aktivt arbete för ökat valdeltagande 2026.

[1] Stockholms stad, Medborgarundersökning 2024

[2] Stockholms stad, Trygghetsmätning 2023

[3] Lägesbild Samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm, DNR: SKHLM 2024/1059)

[4] Grundplatta Skärholmen, s.26

[5] Stockholms stad, Trygghetsmätning 2023, samt Medborgarundersökning 2024

2.6 Miljö och klimat

Redogörelse

- Under 2024 hade förvaltningen en energianvändning på 1,45 GWh, och med ett justerat resultat för 2023 som tar hänsyn till en tillfällig omfördelning av ansvar för elkostnader kan konstateras att förvaltningen inte uppnått målet om 1,35 GWh sedan 2020.
- Skyfallsrelaterade erosionsskador vid Mälarhöjdsbadet har inneburit stora driftkostnader för förvaltningen. Genomförd värmekartering visar att det även finns anledning att öka motståndskraften mot värmeböljor i stadsdelsområdet, med fokus på utpekade värmeöar.
- Klimatomställningen kräver insatser och engagemang från alla delar av samhället. För att uppnå omfattande och varaktiga förändringar med brett samhälleligt stöd är det, i enlighet med stadens miljöprogram och klimathandlingsplan, avgörande att staden samverkar med invånare, civilsamhälle och näringsliv, ett område som varit eftersatt under de senaste åren.

- Skärholmens resultat för andelen ekologisk mat på nämndnivå är 62,27 procent 2024 och därmed under KF-målet om 70 procent.

Analys

Större energieffektivisering kräver nya samverkansmodeller

Att minska förvaltningens energianvändning är en utmaning. Förvaltningen äger inga fastigheter och möjligheterna att genomföra energibesparande åtgärder och investeringar behöver utredas. I syfte att minska förvaltningens energianvändning och därmed bidra till uppfyllnad av miljöprogrammets klimatmål, ser förvaltningen ett behov av att, med stöd från Energicentrum, identifiera och införa relevanta energibesparande åtgärder. Förvaltningen ser dock en utmaning i att bekosta investeringar i lokaler som förvaltningen inte själv äger. Om energianvändningen i staden ska minska i större omfattning behöver inhyrande stadsdelsförvaltningar och fastighetsbolag såsom SISAB och Micasa hitta ett produktivt sätt att samverka för att kunna genomföra energibesparande investeringar och åtgärder. Här kan Energicentrum fungera som en brygga mellan parterna och styra mot åtgärder som minskar energianvändningen på en stadsövergripande nivå.

Behov att öka motståndskraften mot extremväder

Ett utvecklingsbehov är att, i enlighet med miljöprogrammets mål 4.1, öka motståndskraften vid extremväder såsom skyfall. Här finns ett behov av stöd från miljöförvaltningen för att säkerställa effektiva och relevanta skyfallsåtgärder som bidrar med flera nyttor samtidigt, såsom biologisk mångfald och rekreation. Ett annat utvecklingsbehov är fortsatt satsning på trädplantering och dricksvattenfontäner, som kan lindra effekten av högre temperaturer. En utmaning är att identifierade värmeöar till stor del ligger runt stadsdelarnas centrum, idrottsplatser, skolor och på privat mark, det vill säga i områden som förvaltningen inte har rådighet över. Därmed krävs samverkan mellan förvaltningen och exempelvis trafikkontoret, idrottsförvaltningen, SISAB och privata fastighetsägare.

Genomför klimatomställning tillsammans med lokalsamhället

Ett utvecklingsbehov är att, i enlighet med miljöprogrammets mål 1.2, genomföra ett aktivt klimatomställningsarbete tillsammans med lokalsamhället, samt att identifiera vilka teman som lämpar sig bäst för arbetet. Här ser förvaltningen en möjlighet att samverka med miljöförvaltningen. Hälsoperspektivet behöver finnas med i arbetet för en rättvis klimatomställning.

Behov av stödfunktion för ökad andel ekologisk och klimatsmart mat

Det är en utmaning att uppnå en hög andel ekologiska varor och samtidigt möta övriga behov såsom närings- och konsistensanpassad mat inom äldreomsorgen, självständiga inköp i brukarråd och en budget i balans då kostnadsnivåerna för livsmedel ökat. Förvaltningen ser ett behov av en stadsövergripande stödfunktion som kan stärka kompetens och samverkan i mat- och måltidsarbetet och därmed effektivisera förvaltnings insatser för att bidra till uppfyllnad av miljöprogrammets mål 2.5 och 3.3.

Strategiska prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse och analys som tagits fram tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts följande två strategiska prioriteringar:

- Stadens förvaltningar och bolag samverkar för att identifiera och genomföra energibesparande åtgärder i förvaltningen så att målet om energianvändning uppnås, samt för att erbjuda klimat- och energirådgivning till lokalsamhället.
- Att samverka med stadens förvaltningar och bolag för att öka motståndskraften mot extremväder, med fokus på skyfall och värmeöar.

3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden

3.1 Förskoleverksamhet

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Att barn deltar i en förskola av hög kvalitet ger dem bättre förutsättningar för goda resultat i skolan. De positiva långsiktiga effekterna är störst för barn från familjer med sämre socioekonomiska förutsättningar liksom för barn i behov av särskilt stöd. Skolinspektionens rekommendationer, i sin granskning av förskolans kvalitet och måluppfyllelse från 2018, är fortsatt aktuella. Rapporten lyfter fram vikten av systematiskt kvalitetsarbete, kompetensutveckling för personalen och tydlig målstyrning av undervisningen.

Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning om rektorers arbete för kvalitet i undervisning på förskolor i socioekonomiskt svagare områden beskriver att brister i svenska språket och hög frånvaro av barn försvårar förskolläraernas undervisningsuppdrag. Det beskrivs också att ett stort fokus läggs på att stärka relationen med vårdnadshavare för att skapa tillit och förståelse för förskolans uppdrag.

Sedan juli 2023 ansvarar kommuner för uppsökande verksamhet så att fler barn som bott i Sverige under en kort tid erbjuds förskoleplats. Under senare tid har inskrivna barns närvaro i förskolan tydligare uppmärksammats. Att arbeta för en kontinuerlig närvaro av inskrivna barn är centralt för att förskolan ska kunna vara likvärdig och kompensatorisk.

Omvärldsfaktorer

Antalet barn i förskoleåldern har sjunkit under flera år. Prognosen visar att antal barn i åldern 1- 5 år kommer att vara stabilt i stadsdelsområdet under planperioden för att därefter succesivt öka fram till år 2033.

Försämrade ekonomiska förutsättningar för familjer kan påverka när barnen börjar i förskolan. Under den senaste tiden har förvaltningen sett fler ansökningar om avbetalningsplaner av förskoleavgifter.

Den nya socialtjänstlagen medför ett mer förebyggande arbete med en mer lättillgänglig socialtjänst där invånare får kontakt tidigt, innan problem blir stora. Öppen förskola har en viktig roll i det främjande och förbyggande arbetet i sitt möte med barn och deras medföljande vuxna. Öppen förskola lotsar besökare vidare till stöd och bidrar till att skapa ett förtroende för socialtjänsten. Det främjande arbetet handlar även om att uppmuntra till att utveckla barnets språk, att underlätta övergång till förskola samt förmedla vikten av att barnet deltar i

förskola.

Regeringen har tillsatt en utredning som har i uppdrag att utreda och föreslå hur Sveriges förskolor ska få förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet. Det gäller bland annat reglering av barngruppernas storlek och personaltätheten. Utredningen ska också se över hur det kan införas en så kallad språkförskola. Språkförskolan ska vara obligatorisk för barn som visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska på grund av att de inte i tillräcklig utsträckning exponeras för svenska i sin hemmiljö. Utredningen ska även föreslå hur det kan införas tydligare nationella krav på personalens kunskaper i svenska språket. Utredningen ska redovisa uppdraget i slutet av år 2025. Förvaltningen ser att utredningens slutsatser inom samtliga områden kan innebära stor påverkan för förskolan.

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Förskolorna har ett högt antal barn per årsarbetande legitimerad förskollärare (15,8) jämfört mot stadens årsmål (15,5) och stadsdelarnas snitt (14,8).
- Under flera år har flera kompetensutvecklingsinsatser i yrkessvenska för medarbetare och språkutvecklande arbetssätt i undervisning för barn pågått. Efter dessa insatser behöver nya former ses över för att bedriva en utbildning och undervisning i det svenska språket som genererar en språkutveckling för barnen. Medarbetarnas kompetens och yrkesskicklighet i det språkutvecklande arbetet är avgörande för att varje barn ska utvecklas i riktning mot läroplanens samtliga mål.
- I förskolorna är det förhållandevis många barn som slutar och börjar, samt en oregelbunden närvaro av inskrivna barn.
- Minskande barnantal i förskolan samtidigt som lokalkostnaderna ökar
- Hög andel fyraåringar i Skärholmen har övervikt och tandhälsan bland 3-åringar är relativt sätt låg.
- Antalet barn med autism har ökat, vilket ställer krav på arbete för att öka kunskap och kompetens kring autism samt hur en tillgänglig lärmiljö gynnar alla barns utveckling och lärande.
- Barnens flerspråkiga kontext i kombination med många flerspråkiga medarbetare medför både en möjlighet och en utmaning i förskolan. Ett rikt svenska språk hos barn är en nyckel för deras fortsatta skolgång, både för att tillgodogöra sig undervisning men också för att göra sig förstådda och bygga relationer med andra barn. Förskolan är ett viktigt första steg i barnens utbildning där pedagogers arbete med att utveckla barnens språkande är centralt.
- Inskrivningsgraden är lägre än genomsnittet i staden i stadsdelsområdet. Förvaltningen upplever det svårt att komma i kontakt med berörda vårdnadshavare, då kontaktuppgifterna inte är aktuella. Förvaltningen ser en utmaning i att öka kunskapen hos vårdnadshavare om förskolan samt varför den är viktig för barn.

Prioriteringar

- Höja kvaliteten i förskolan genom ökad kompetens hos förskollärare och barnskötare
- Fortsatt kvalitetsutveckling utifrån fokusområden i förskolans utbildningsidé, språk, demokrati, hälsa och lek.
- Fortsatt utveckla förskolans samverkan med grundskolan, för att förbättra skolresultaten genom en stärkt sammanhängande utbildning för barnen med fokus på språk och hälsa.

3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Antalet besökare på fritidsgårdar har ökat något i jämförelse med tidigare år enligt verksamhetens indikator som mäter antal besökare på fritidsgårdar per dag. Som tidigare år är det fortfarande färre flickor än pojkar som besöker fritidsgårdarna. Samma trend gällande flickor ses i delaktighet vid ledarledda fritidsaktiviteter eller träning [1]. Aktiviteter har genomförts och planeras framöver i syfte att öka antalet deltagande flickor inom fritiden.

Andelen barn som deltar i idrottsaktiviteter har de senaste fyra åren en positiv trend, med undantag för en liten nedgång på en procentenhet från år 2023 till 2024. Andelen ligger två procentenheter under stadens mål för detta.

Andelen barn och ungdomar som deltar i kulturaktiviteter på sin fritid har minskat med sex procentenheter mellan åren 2023 och 2024, och ligger år 2024 elva procentenheter under stadens mål. Tidigare siffror än så finns inte, då frågan före år 2023 inte fanns med i skolenkäten.

Andelen ungdomar som deltar i föreningsliv ligger för år 2023 och 2024 på 44 procent, vilket är något högre än år 2022 då andelen var 39 procent. Före coronapandemins restriktioner var andelen som deltog i föreningsliv 52 procent (år 2019 och 2020), för att kraftigt sjunka 2021 (36 procent). Andelen är också låg i förhållande till stadens mål på 66 procent[2].

Omvärldsfaktorer

Situationen i samhället, med en pågående våldsspiral där inte minst Skärholmen varit utsatt, innebär att nya arbetssätt behöver arbetas fram för att erbjuda en än mer meningsfull fritidssysselsättning för barn och unga. I sin kontinuerliga kontakt med lokala föreningar ser förvaltningen att flera föreningar uppger att vårdnadshavare inte vill att deras barn deltar i föreningsaktiviteter på kvällstid med anledning av rädsla för att de ska bli utsatta för brott.

I och med det ekonomiska läget, med bland annat sjunkande men fortfarande höga räntor på bostadslån, höga matpriser och hyreshöjningar som varit högre än tidigare, har många hushåll en ansträngd ekonomi med mindre över till det som inte är absolut nödvändigt. Detta kan påverka barn och ungas möjligheter att delta i kultur- och fritidsaktiviteter som inte är kostnadsfria.

Nya socialtjänstlagen fokuserar på tidiga lösningar och förebyggande insatser, vilket antas

kommer att påverka och förändra de främjande verksamheternas arbete. Sannolikt kommer detta leda till ett behov av fler verksamheter inom fritid och lekplatser för barn och unga.

Utmaningar

- Barn och unga deltar i lägre utsträckning i föreningslivet jämfört med genomsnittet i staden. Det saknas också lokaler med rimlig hyra till föreningar att bedriva verksamhet i.
- Barn och unga i stadsdelsområdet deltar i lägre utsträckning i idrotts- och kulturaktiviteter än i staden som helhet. Det färre deltagande flickor än pojkar som deltar. Deltagandet i både idrotts- och kulturaktiviteter minskar från årskurs fem till årskurs åtta för både flickor och pojkar.
- Fler barn behöver få möjlighet att åka på kollo. Det är en utmaning för förvaltningen att få förtroende från vårdnadshavare för att de ska vilja låta sina barn åka på kollo.
- Föräldrars/vårdnadshavares rädsla på grund av öppna drogscener och skjutningar som kan leda till att barn och ungdomar hålls hemma.

Prioriteringar

- Erbjud en meningsfull och aktiv fritid för barn och unga i stadsdelsområdet. Det krävs en ekonomisk prioritering inom förvaltningen för att få till aktiviteter inom ramen för denna prioritering.
- Samverkan med aktörer inom idrott, kultur och föreningsliv för att öka barn och ungas deltagande
- Arbeta för att fler barn ansöker om plats på kollo inklusive barn med funktionsnedsättning

Investeringar

- Eventuellt krävs en översyn av stadsdelens lokaler för att kunna ombesörja behovet av platser att utöva aktiviteter inom ramen för meningsfull och aktiv fritid.

[1] Stockholmsenkäten 2024

[2] Stockholms stads skolenkät

3.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer, utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Fram till 2040 prognostiseras åldersgruppen 65 år och äldre öka med 44 procent inom region västra söderort (Hägersten-Älvsjö och Skärholmen). Risken för demens och även andra sjukdomar ökar med åldern. Mot bakgrund av detta finns det behov av att ställa om äldreomsorgen för att klara framtida behov. Ökad digitalisering som leder till

verksamhetsutveckling och förändrade arbetssätt är en del i detta. En viktig del är även den nya socialtjänstlagen samt god och nära vård och omsorg.

Ohälsotalet för både män och kvinnor i Skärholmen är betydligt högre än stadens snitt. I stadsdelsområden där ohälsotalen är höga, bedöms även behovet av äldreomsorg vara större i relativt tidig ålder. 19,8 procent av invånarna över 65 år i stadsdelsområdet hade äldreomsorg 2023, endast Farsta hade en högre andel.

Med en ökande andel äldre, den nya lagstiftningen samt förändrad pensionsålder ser förvaltningen ett behov av att staden ser över åldersgränsen för när invånare ska omfattas av äldreomsorg.

Staden tar årligen fram en stadsövergripande boendeplan för äldre. Förvaltningen ser vinster med att öka tidsintervallet mellan de regionala boendeplanerna. Det skulle ge större möjlighet till bättre analyser eftersom förändringar blir tydligare med längre tidsintervall, samtidigt som det skulle innebära en effektivisering.

Utmaningar

Det är en ökad komplexitet i de ärenden som beställar- och utförarverksamheterna hanterar. Exempelvis har psykisk ohälsa och missbruk blivit allt vanligare. Mot denna bakgrund ser förvaltningen ett behov av att staden ser över fördelningsnycklar då fördelningarna kan behöva ge mer vikt åt den psykiska hälsan och ohälsotalen i stadsdelsområdena.

Andelen utrikes födda äldre är underrepresenterade i deltagande av aktiviteter som arrangeras vid bland annat aktivitetscenter. För att kunna arbeta mer aktivt i verksamheterna, för ett ökat deltagande bland grupper som är i minoritet, ser förvaltningen en nytta med att kunna söka medel som skapar en utökad ekonomisk möjlighet i detta arbete.

Ökad digitalisering är en viktig del i en effektiv förvaltning och i en omsorg av god kvalitet. Förvaltningen ser en fördel med att det skulle finnas en digital hantering av avvikelser i staden samt att patientsäkerhetsberättelsen och boendeplanerna hanteras i ILS (stadens system för integrerad ledning och styrning). Detta skulle underlätta både uppföljningar och analyser.

Arbetet med omställningen till en god och nära vård och omsorg förutsätter samverkan inom hälso- och sjukvården och med socialtjänsten. En utmaning är de olika organisationsstrukturerna och lagstiftningarna inom kommun och region. Det förekommer även att lagstiftningen tolkas olika vilket kan leda till missförstånd och försvåra kommunikationen. Det händer bland annat att regionen tolkar lagen om egenvård på ett annat sätt än kommunen, vilket skapar utmaningar.

I takt med den demografiska utvecklingen ökar rekryteringsbehovet inom äldreomsorgen. Det är stora utmaningar med att rekrytera medarbetare med rätt utbildning och språkkompetens. Det förekommer även att omsorgspersonal inte har kunskap om exempelvis matlagning eller andra sysslor som utförs i den äldres bostad. Den äldre har ibland även andra förväntningar på hur insatser ska utföras än vad som kan erbjudas. Kompetensutveckling kopplat till språk och digital välfärdsteknik är prioriterat inom förvaltningens utförarverksamheter. Behov finns även av att bredda kompetensen och få in fler med varierad utbildningsbakgrund. Förvaltningen noterar brist på sjuksköterskor, utbildad omsorgspersonal och behörig personal med kompetens inom svenska språket. Den nya generationen socionomer stannar generellt

inte så länge hos samma arbetsgivare. Det ställer krav på att behålla kompetensen, bland annat genom att erbjuda utveckling och delaktighet i verksamheten.

Upplevelsen av trygghet i stadsdelsområdet är låg. Otrygga miljöer medför en utmaning för hemtjänsten som rör sig i området dygnet runt. Det påverkar också i hög grad möjligheterna att rekrytera personal som ska arbeta på utsatta tider, framför allt kväll och natt. Svårigheten har främst visat sig vid rekrytering inom hemtjänsten, men kan även ses inom andra verksamheter. Intresset hos äldre att flytta från andra delar av staden till vård- och omsorgsboende i Skärholmen har minskat, vilket kan ha en koppling till trygghetsaspekten. Bedrägeribrott mot äldre ökar kraftigt i samhället vilket också är en utmaning.

Prioriteringar

- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling för att kunna rekrytera och behålla medarbetare med rätt kompetens.
- Ökad kunskap om och användande av välfärdsteknologi, både för att öka den enskildes självständighet, livskvalitet och integritet men även för att möta den åldrande befolkningens behov av äldreomsorg.
- Utveckling av det förbyggande stödet för äldre som upplever ensamhet och av det hälsofrämjande arbetet för att förebygga ohälsa, bland annat genom samverkan med primärvård och primärvårdsrehabilitering kring äldres hälsa och välbefinnande samt med slutenvård för en trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse.

3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer, utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvanor och hälsa jämfört med övriga befolkningen. Det krävs samarbete, ökad kunskap och förändrade arbetssätt för att stödja till en hälsosammare livsstil genom både social stimulans, hälsosam kost och rörelse.

Personer med funktionsnedsättning blir generellt äldre och förvaltningen ser ett utökat stödbehov. Detta innebär att verksamheter och personella resurser behöver anpassas. Behov finns även av tekniska lösningar eller andra hjälpmedel för att främja en god arbetsmiljö och en säker omsorg.

Det finns behov av specialistkompetens, intern samordning samt extern samverkan då samsjuklighet och komplexa diagnoser ökar hos brukare. Personer med både autismspektrum- och psykiatridiagnoser genererar ett behov av att utveckla andra och mer anpassade former av stöd och boenden, som i dagsläget är svåra att tillgodose inom nuvarande system. Förvaltningen ser gärna att staden gör en central översyn av möjligheten att erbjuda profilboenden inom LSS för särskilda målgrupper med komplexa behov.

Det finns också ett behov av en central översyn av processen vid erbjudande av lediga platser för personer med funktionsnedsättning. Boendeformer och processen har behov av modernisering och differentiering för att på bästa sätt möta upp behoven.

Utmaningar

- Upplevelsen av trygghet i stadsdelsområdet är låg.
- Personer med funktionsnedsättning rekryteras till kriminalitet.
- Ge stöd till fler personer med funktionsnedsättning att komma in på den öppna arbetsmarknaden.
- Rekrytera medarbetare med rätt utbildning och språkkompetens inom utförarverksamheterna. Förvaltningen ser även att nyutexaminerade socionomer generellt inte rustas för arbetet som biståndshandläggare genom sin utbildning.
- Heltid som norm kan medföra ökade kostnader och risk för överbemanning om inte förutsättningarna för schemaläggning förbättras. Mot bakgrund av detta finns behov av ett effektivt system för schemaläggning för att ge chefer goda förutsättningar att planera personalresurser utifrån verksamhetens behov.
- Behovet av att stärka medarbetarnas kompetens inom välfärdsteknik och användandet av digitala hjälpmedel är stort och blir allt viktigare i det framtida arbetet med att stärka det individuellt utformade stödet till brukaren. Förvaltningen ser gärna att staden centralt tar fram en övergripande struktur för arbetet med digitalisering.

Prioriteringar

- I samverkan med privata aktörer och frivilligorganisationer förbättra hälsan för personer med funktionsnedsättning.
- Utveckla och förändra arbetssätt kopplat till en ökad grad av digitalisering och användandet av digitala hjälpmedel i utförandet av stödinsatser.
- Utveckla det trygghetsskapande arbetet för målgruppen.

3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Barn och unga

Våldsutvecklingen bland barn och unga i stadsdelsområdet är hög, med inslag av mord, hot och vapen. Förvaltningen arbetar enligt samverkansöverenskommelsen med polis för att bland annat tidigt identifiera de barn och unga som är i risk för att utöva eller utsättas för dödligt våld. I syfte att förebygga våldsdåd sker arbetet på såväl individuell som generell nivå med förebyggande insatser som syftar så väl till att främja en positiv utveckling som avvärja risker för den enskilde.

I Skärholmen bor det en högre andel unga personer 0-24 år (31procent) än i staden totalt (26

procent). Andelen av oroanmälningar där ny utredning inleds har minskat med 13 procentenheter på två år i Skärholmen. Samtidigt var snittet år 2023 fortfarande något högre i stadsdelsområdet än i staden totalt. Andelen orosanmälningar som kopplats till pågående utredning har minskat med 20 procentenheter på två år och har gått från att ha legat 17 procentenheter över genomsnittet för staden till att ligga 15 procentenheter under genomsnittet för staden på två år[1].

Antalet frivilliga placeringar har minskat medan tvångsplaceringar har ökat[2]. I början av 2025 är majoriteten av placeringar, oavsett placeringsform, enligt LVU. Skärholmen ligger lägre än staden i snitt gällande andel vårdnadshavare som samtycker till insats enligt statistik från NUSO (Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning). Samtidigt ligger Skärholmen högre än staden i snitt gällande barn och ungas samtycke till insats.

Vuxen (skadligt bruk, RVC, hemlöshet)

Antalet anmälningar enligt LVM har ökat markant under 2024 i jämförelse med 2023. En ökad komplexitet i ärenden uppmärksammas även, vilket ställer högre krav på handläggning, uppföljning, kompetens och samverkan.

Fördelningen män och kvinnor i försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först har en förhållandevis jämn fördelning. I övriga boendeformer som socialtjänsten har att tillgå motsvarar fördelningen andelen aktuella cirka 75 procent män och 25 procent kvinnor. Under åren 2021 till 2023 har antalet förfrågningar till SHIS ökat något i staden. I Skärholmen går antalet förfrågningar i motsatt riktning och har minskat från 60 stycken år 2021 till 29 stycken 2023. Vidare lever ett högt antal personer i stadsdelsområdet i hemlöshet i jämförelse med övriga staden, samtidigt beviljas färre antal beslut enligt tak över huvud garantin (TÖG) i förvaltningen. Förvaltningens vräkningsförebyggande arbete har under åren utvecklats och nått goda resultat, där samverkan ses som en nyckelfaktor för framgång i arbetet.

Generellt uppmärksammas en ökning av antal ärenden för Skärholmens stadsdelsområde inom Relationsvåldscentrum Sydväst (RVC). Arbetet mot våld i nära relation har under åren utökats i form av stöd till våldsutövare och mer praktiskt stöd för våldsutsatta. Våldsutövare har varit svåra att nå men en ökning av antal kända våldsutövande personer i jämförelse med föregående år har uppmärksamats. RVC's arbete med att stötta våldsutsatta till stadigvarande boende har varit framgångsrikt och visat goda effekter.

Förebyggande

Det förebyggande arbetet har utvecklats och utökats på olika sätt under åren. Exempelvis har olika arbetssätt såsom hembesöksprogram och skolsociala team utvecklats i samverkan med Region Stockholm och grundskolorna i stadsdelsområdet. Bedömningen är att förebyggande insatser kommer att utökas och fortsatt utvecklas i linje med den nya socialtjänstlagen som träder i kraft den 1 juli 2025. Den nya lagens huvudfokus ligger bland annat i tidiga och snabba lösningar samt förebyggande arbete, vilket kommer att ställa krav på att se över resursfördelning samt kompetensförsörjning. I takt med att fler insatser erbjuds utan behovsprövning kommer fler resurser att behöva förflyttas till det arbetet, samtidigt som det inte direkt innebär minskad myndighetsutövning på kort sikt. Enligt resultat från NUSO (Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning) är Skärholmen ett av de stadsdelsområden som når flest barn som berörts av påbörjade insatser som inte

biståndsbedömts. Vidare stärks kravet på kommunerna att arbeta brottsförebyggande med alla målgrupper, vilket kommer att kräva kompetensutveckling för fler verksamhetsområden.

Socialpsykiatri

Den psykiska ohälsan har ökat i samhället och allt fler personer diagnosticeras med neuropsykiatriska diagnoser, framförallt bland unga vuxna. Det är viktigt att utveckla det förebyggande stödet för att säkerställa att målgruppen ges stöd i ett tidigt skede innan behoven blir större.

Nyanlända

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren. Under de senaste åren har antalet nyanlända som kommit till Sverige minskat kraftigt. 2016 invandrade drygt 163 000 personer till Sverige, varav 44 procent kvinnor och 56 procent män. Det året som pandemin bröt ut, 2020, invandrade drygt 82 000 personer till Sverige, cirka hälften så många som fyra år tidigare. År 2023 var siffran drygt 94 000 nyanlända. Invandringen väntas nu långsamt öka år för år, och nå en platå om knappt 98 000 personer per år vid år 2040, med variationer som påverkas av konflikter och politisk instabilitet i omvärlden [3].

Omvärldsfaktorer

Barn och unga

Socialtjänstens roll gällande barn och unga i kriminalitet har de senaste åren utvecklats genom större samverkan med polis. Allt yngre personer begår grövre brott såsom mord och sprängningar, under 2026 kommer ungdomsfängelser att öppna för unga i åldern 15-17 år och det finns även en debatt om skärpta påföljder för unga. Detta kommer innebära nya samarbetsformer för socialtjänsten, och skulle kunna innebära nya arbetssätt i förhållande till ungdomar som utreds och döms för brott. Barn och unga kommer i första kontakt med brottslighet genom internet, detta är en utveckling som medför att socialtjänsten kan behöva utveckla sitt uppsökande och förebyggande arbete.

I samband med den nya socialtjänstlagen som träder i kraft juli 2025 kan beslutsfattandet gällande barn och unga påverkas utifrån exempelvis inhämtade av barns åsikt samt vårdnadshavares samtycke till insats.

Vuxen (skadligt bruk, RVC, hemlöshet)

Beroendevården och insatser till personer med samsjuklighet avses stärkas genom en omfattande reform. Förslaget innebär förflyttning av huvudmannaskap, att all behandling vid skadligt bruk och beroende blir regionernas ansvar och LVM upphör. Regeringen avser att gå vidare med ett lagstiftningsarbete rörande detta. På sikt kommer detta påverka förvaltningens uppdrag för målgruppen, där enbart stödjande insatser såsom boende och vägledning skulle kvarstå.

Nyanlända

Antalet nyanlända som kommer till Sverige minskar i jämförelse med antalet från år 2016, vilket gör att arbetssätt kring arbete med integration av nyanlända behöver förändras, så att fokus läggs på de som trots att de bott i Sverige en längre eller kortare tid ännu inte integrerats. Nyanlända boende hos SHIS bostäder har minskat med anledning av ovanstående,

en trend som förväntas fortsätta.

Omställning till framtidens socialtjänst

Den nya socialtjänstlagen träder i kraft år 2025 och innebär ett omfattande arbete med omställning mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst, med fokus på tillgänglighet samt tidiga och förebyggande insatser. Den nya socialtjänstlagen kommer även ställa högre krav på planering, dokumentation och statistikföring. Arbetssätt, organisering och planering av insatser pågår och kommer att dominera de kommande åren.

Utmaningar

Barn och unga

Av Stockholmsenkäten framkommer skillnader mellan flickor och pojkar i Skärholmen. Detta gäller exempelvis narkotikaanvändning, stöd från föräldrar, fritidssysselsättning och känsla av trygghet. Pojkar i Skärholmen sticker ut i förhållande till staden där en låg andel uppger att de kan be sina föräldrar om hjälp om de har ett personligt problem. Pojkar sticker även ut i intern och nationell statistik rörande kriminalitet. Känslan av trygghet i sitt bostadsområde har fortsatt att minska i Skärholmen för båda könen sedan 2018/2020. Endast 40 procent av flickorna i Skärholmen uppger att de känner sig trygga i sitt bostadsområde.

Ytterligare en utmaning är att öka samtycke från vårdnadshavare till insatser rörande barn och unga. Sammantaget är utmaningen att nå att skapa trygga vuxenrelationer för pojkar samt en trygg och stimulerande vardag för flickor.

Förebyggande

Skärholmens ungdomsmottagning märker en ökad efterfrågan på stöd för psykisk ohälsa, särskilt bland ungdomar mellan 17-22 år med komplexa problem som ofta kräver en annan och mer kvalificerad vårdnivå än ungdomsmottagningen kan erbjuda. Skärholmens ungdomsmottagning har längst kö i staden för kuratorsamtal (4-5 veckor), lika lång som på Södermalm. Övriga mottagningar i staden har 1-3 veckors kötid. Under 2023 och 2024 har mottagningen haft en ökning i antal samtal som rör våld i kriminella miljöer. Besökare vid Skärholmens mottagning uttrycker en oro över otrygghet i området som en följd av skjutvapenvåld. Ungdomar uttrycker i tidig ålder en stress över att inte klara av skolgången samt upplevd diskriminering och rasism i skolan. De uttrycker att det ger dem sämre förutsättningar att klara steget in på arbetsmarknaden. Sammantaget gör detta att ungdomar upplever en oro för sina framtidsutsikter[4].

Resultatet i NUSO (Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning) visar att andelen barn i stadsdelsområdet som berörs av en insats som inte är behovsprövad är högst i staden. Resultaten visar även att antalet insatser där de myndighetsutövande verksamheterna och de förebyggande verksamheterna samarbetar kan utvecklas i syfte att uppnå den nya lagens intentioner.

Unga vuxna/vuxna i kriminalitet

Antalet personer som önskar och beviljas insatser för att lämna en kriminell livsstil har ökat inom stadsdelsområdet de senaste åren. Drygt hälften av de som erbjudits Sociala insatsgrupper under 2024 har fullföljt plan helt eller delvis (intern statistik- indikator). Ökningen av antal personer rör sig dels om att förvaltningen aktivt arbetat mer uppsökande

kring målgruppen och satsat på motivationsarbete för att öka mottaglighet för förändring hos den enskilde. Det är fortsatt en utmaning att nå målgruppen och framförallt kvinnor, både att identifiera dem och motivera dem till att ta emot stöd. En tät och kontinuerlig samverkan internt och externt är en avgörande faktor i arbetet med personer som vill lämna en kriminell livsstil.

Vuxen (skadligt bruk, RVC, hemlöshet)

Förvaltningen ser utmaningar för personer i behov av socialtjänstens insatser att på egen hand tillgodose behovet av stadigvarande bostad. Enligt stadens hemlöshetskartläggning som genomfördes år 2022 (*Kartläggning – personer i hemlöshet i Stockholms stad 2022*) ligger antalet inrapporterade personer i hemlöshet i stadsdelsnämndsområdet fortsatt högt. Sedan 2014 har antalet ökat från 68 till 205 personer i hemlöshet. Förvaltningen rapporterade i kartläggningen in bland de högsta antal kvinnor i hemlöshet i staden. För 2024 har totalt 185 personer rapporterats vara i hemlöshet, vilket är en minskning med 20 personer sedan föregående mätning.

Socialpsykiatri

För att fler personer med psykisk ohälsa ska få rätt stöd krävs en stärkt samverkan med regionen.

Förvaltningen ser en utmaning i att personer inom målgruppen som har behov av både boende och stöd blir beviljade insatser, flyttar in i boendet och sedan avböjer stödinsatser.

Konsekvensen blir i flera fall att den enskilde inte klarar sin vardag och att sköta sin bostad vilket leder till långdragna vräkningsprocesser. Det finns behov av en central styrning i hanteringen av dessa ärenden.

Inom målgruppen finns flera som har en begränsad datorvana eller helt saknar en egen dator och därför blir beroende av personal för att utföra vissa ärenden. Mot bakgrund av detta behöver förvaltningen arbeta för att målgruppen görs delaktig i det digitala samhället. Förvaltningen ser gärna en stadsövergripande dialog kring frågan om digitalt utanförskap inom socialpsykiatri.

Nyanlända

Både män och kvinnor har stora behov av att integreras i samhället. Nyanlända kvinnor med låg utbildningsnivå har särskilt stort behov av stöd till egen försörjning och stadigvarande boende.

Omställning till framtidens socialtjänst

Arbetet med att ställa om till ny socialtjänst beräknas ta flera år och ske gradvis. Vissa delar sker omedelbart då lagen träder i kraft, såsom förändring i lagrum vilket påverka delegationsordning och sociala system. Annat arbete kring omställning som rör organisering, arbetssätt och resursförflyttningar kommer att ske gradvis. En gradvis förändring övertid kan påverka stabilitet i verksamhet och riskera att medarbetare slutar av olika orsaker, exempelvis kan det röra sig om minskat behov av antal myndighetsutövande funktioner då det förebyggande arbetet utökas.

Den nya lagen kommer även omfatta ändrade krav på dokumentation vilket kan innebära behov av utbildningssatsningar samt utveckling av verksamhetssystem.

Prioriteringar

- Ställa om verksamheter i enlighet med den nya socialtjänstlagen samt god och nära vård och omsorg
- Förhindra att barn och unga i riskzon hamnar i kriminalitet
- Stöd till unga vuxna och vuxna att lämna en kriminell livsstil

[1] Sociala system

[2] Statistikmyndigheten SCB

[3] Sociala system

[4] Helårsrapport 2024, Skärholmens ungdomsmottagning

3.6 Stadsmiljöverksamhet

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Under pandemin började fler människor vistas och umgås mer utomhus än tidigare, vilket ledde till högre belastning på allmänna utomhusmiljöer såsom exempelvis lekparker, utegym, grillplatser, motionsspår och naturreservat. Med fler som vistas i stadsmiljön så ökar också trycket på renhållningen. Även befolkningsökningen i stadsdelsområdet kan förväntas leda till ökad belastning på utomhusmiljöerna samt ökat tryck på renhållning.

Antalet tjuvdumpningar av avfall har ökat, och befaras öka än mer sedan Sättra återvinningscentral stängt. Detta kan leda till att stadsmiljön upplevs dåligt omhändertagen, och till ökade kostnader för förvaltningen för bortforsling och återvinning. Lustgastuber är en typ av dumpat avfall som ökat, vilket medför stora kostnader för återvinning.

Omvärldsfaktorer

- Skärholmens befolkning förväntas fortsätta öka i takt med nybyggnation av bostäder på flera håll i stadsdelsområdet. Detta förväntas leda till ett ökat slitage på utomhusmiljöer såsom lekparker, grönytor och naturreservat, samt till ökat tryck på renhållning av dessa miljöer.
- Klimatförändringar bidrar till en ökad belastning på drift och skötsel av park- och naturmark. Skärholmen ligger vid vattnet och har en hög andel skogsmark. Torka, stormar och översvämningar har en stor påverkan på träd, gräsmattor och planteringar samt innebär en ökad risk för erosion. Dessa faktorer blir allt viktigare att ta hänsyn till i takt med att klimatförändringarna ökar.

Utmaningar

- Ökad belastning på allmänna utomhusmiljöer när stadsdelsnämndsområdet förtätas och får fler invånare, samtidigt som många väljer att vistas och umgås utomhus. Detta

leder till ökade investerings-, drift- och underhållskostnader för förvaltningen.

- Hantering av extremväder såsom skyfall, värmeböljor och snöoväder.
- Komplexa rådighetsförhållanden mellan förvaltningen och privata fastighets-/markägare försvårar samordnade renhållningsinsatser mellan de olika aktörerna. Invånarnas upplevelse av den renhållning som förvaltningen har rådighet över är svår att mäta, då den även påverkas av upplevelsen av hur privat mark renhålls.
- Behovet av kommunaltekniska ytor för mellanlagring av avfall i samband med förändrade lagkrav gällande källsortering.
- Olovlig dumpning av avfall som leder till att stadsmiljön upplevs skräpig och otrygg, och som också leder till ökade kostnader för bortforsling och återvinning.

Prioriteringar

- Behov av kommunaltekniska ytor för mellanlagring av avfall i samband med förändrade lagkrav gällande källsortering. Genom att möta detta behov bidrar förvaltningen till uppfyllandet av miljöprogrammets mål 5.2.
- Arbete för att öka skärholmsbornas känsla av att stadsmiljön är väl underhållen och renhållen, och i förlängningen upplevs trygg. I detta arbete är en samverkan med privata markägare central för att tillsammans arbeta med de utmaningar som finns i stadsdelsområdets utomhusmiljöer. Arbetet bidrar även till uppfyllnad av miljöprogrammets mål 3.2.
- Arbete för att, i enlighet med miljöprogrammets mål 4.1, lindra konsekvenser av samt öka robustheten mot extremväder såsom skyfall, värmeböljor och stormar.

Investeringar

- För att samordna renhållningen i stadsdelsnämndsområdet krävs dialog med privata markägare framförallt i Vårberg, där särskilt komplexa rådighetsförhållanden råder. Detta kan kräva personella resurser för att utreda hur gemensamma städinsatser kan genomföras samt genomgång av de olika aktörernas befintliga avtal. Det kan även krävas ekonomiska resurser för att genomföra gemensamma städinsatser utöver befintliga avtal.
- Förvaltningen ser att de nya bestämmelserna om källsortering av förpackningar på populära platser utomhus, kommer kräva utökade kommunaltekniska ytor för mellanlagring av källsorterat avfall, något som måste genomföras i samverkan med bland annat trafikkontoret, exploateringskontoret och SVOA (Stockholm Vatten och Avfall). Det kommer även krävas en utredning av hur avfallet ska transporteras från uppsamlingsplatserna till mellanlagringsplatserna samt vidare till stadens planerade omlastningsstationer. Förvaltningen kommer även att behöva samverka med exploateringskontoret och SVOA i samband med kommande detaljplaneprojekt i stadsdelsområdet samt den tillfälliga återvinningscentralen i Sätra. I detaljplanearbetet för nya ÅVC Sätra behöver exploateringskontoret och SVOA bereda möjligheter för förvaltningen att aktivt delta för att kunna framföra sina behov av kommunaltekniska

ytor.

- För att, i enlighet med miljöprogrammets mål 4.1, lindra konsekvenser av samt öka robustheten mot extremväder såsom skyfall, värmeböljor och stormar behöver förvaltningen samverka med trafikkontorets skyfallsspecialister för att kartlägga risker och planera eventuella förebyggande åtgärder. Vid akuta händelser i samband med extremväder kan personella resurser komma att krävas för till exempel röjningsarbeten, vilket kan påverka den ordinarie driften. Extremare väder kan medföra att löpande upprustning och utbyte av förvaltningens anläggningar, såsom markbeläggning, parkvägar, trappor behöver ske med tätare intervall.

Se fortsatt 4.2 investeringar Stadsmiljöverksamhet.

3.7 Ekonomiskt bistånd

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Antalet hushåll med ekonomiskt bistånd minskade från år 2022 till 2023. Den positiva trenden fortsatte inledningsvis under 2024, men i slutet av året bröts trenden och antal hushåll med ekonomiskt bistånd ökade. I jämförelse med övriga staden har stadsdelsområdet näst högsta andel biståndstagare, andel personer med långvarigt behov av bistånd samt barn i familjer med bistånd. Stadsdelsområdet har högst antal unga vuxna (18-24 år) som är bidragstagare jämfört med övriga staden. Kvinnor är fortsatt överrepresenterade i både vuxna bidragstagare och långtidsbidragstagare med sjukdom som försörjningshinder.

Förvaltningen har fortsatt lågt antal vräkta barnfamiljer (0 stycken) och barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden (7 stycken).

Omvärldsfaktorer

Konsekvenserna av inflation och en svår arbetsmarknad påverkar märkbart arbetet inom ekonomiskt bistånd. Ökningen avseende biståndshushåll förväntas hålla i sig in i 2025 och är en spegling av det som sker nationellt såsom högre andel arbetslöshet bland utrikesfödda samt tydlig ökning av ungdomsarbetslöshet[1].

Inflationen har inneburit att många hushåll har fått en ansträngd ekonomi, vilket bedöms fortsätta under en period framåt. För de som med anledning av svårigheter att klara sin ekonomi hamnat i skuld, kan problemen bli mycket långvariga och ge konsekvenser under många år framöver.

Nationell statistik visar en ökning av vräkningar av barnfamiljer under 2024[2], detta följer en trend under åren 2022-2024. Av kronofogdens statistik framkommer att antalet barnfamiljer som vräktes i staden totalt ökade från fem familjer (2023) till elva familjer (2024). Den 1 juli 2024 trädde lagändringar i kraft som innebär att ett hyresavtal ska kunna sägas upp om hyresgästen, eller dennes barn, har begått brott som typiskt sett försämrar närmiljön för dem som bor i omgivningen. Detta innebär att möjligheten för en hyresvärd att avhysa en hyresgäst har ökat.

Utmaningar

- Den nedåtgående trenden gällande andel bidragstagare som varit rådande i flera år i stadsdelsområdet har brutits.
- Det rådande konjunkturläget tillsammans med ökad inflation försvårar även möjligheten ytterligare för personer med ekonomiskt bistånd att komma ut i egen försörjning och sysselsättning.
- Andelen barn som lever i ett hushåll där minst en förälder har skulder hos kronofogden eller under en pågående skuldsanering ligger på 18 procent i stadsdelsområdet. Vilket är den högsta andelen i staden enligt Socialtjänstrapporten 2023.
- Budget- och skuldrådgivarna möter mer komplexa ärenden än tidigare. Det handlar om familjer med låga inkomster, personer med många kreditkort och personer som tagit flera konsumtionslån. Många bor också i dyra andrahandskontrakt som de har svårt att betala hyran för. En utmaning ligger i att kunna ge dessa personer och hushåll rådgivning så att de undviker att behöva ansöka om ekonomiskt bistånd, och inte hamnar i kostsamma skuldsättningar.

Prioriteringar

- Vuxna personer med långvarigt biståndsbehov
- Barnfamiljer med ekonomiskt bistånd
- Unga vuxna med ekonomiskt bistånd

[1] [regeringen.se](https://www.regeringen.se)

[2] [kronofogden.se](https://www.kronofogden.se)

3.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Utvecklingen under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Arbetslösheten i Sverige i åldern 20-64 år har ökat de senaste tre åren, från 6,3 procent år 2022 till 6,5 procent år 2023 och 7,1 procent år 2024. Arbetsmarknaden bedöms fortsatt återhållsam. Antalet sysselsatta minskar, och drivs framförallt av minskningen inom byggindustrin [1]. Antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen förväntas vara högre under 2025 och 2026 jämfört med före lågkonjunkturen. Tillväxten väntas dock ta fart i och med hushållens långsamt ökande konsumtionsutrymme under 2025, vilket väntas leda till en tilltagande efterfrågan på arbetskraft. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten slutar att öka under första halvåret 2025 för att därefter minska gradvis i takt med att konjunkturen stärks. Långtidsarbetslösheten väntas öka, och fler kommer att behöva ta del av utbildning, praktik och subventionerade anställningar för att öka sina chanser till etablering på

arbetsmarknaden[2].

Personer som står långt från arbetsmarknaden får stöd i samverkan med andra myndigheter, samhällsaktörer, näringsliv och civilsamhälle. Förvaltningen arbetar med att utveckla befintliga samverkansformer samt initiera samverkan med nya aktörer för att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden ska kunna nå egen försörjning. Exempelvis deltar förvaltningen i projekt Stockholmskraften för att stötta långtidsarbetslösa genom multikompetenta team. Förvaltningen har även ett arbete med förtroendeläkare för stöd i att bedöma arbetsförmåga för de personer som i dagsläget inte bedöms ha en arbetsförmåga enligt behandlande läkare. Kvinnor prioriteras vid urval för arbetsmarknadsåtgärder såsom Stockholmsjobb.

Förvaltningen arbetar för att utveckla och utöka mottagande av feriearbetare. Högre krav kommer ställas på registerutdrag för ferieungdomar innan anställning. I staden kommer det att genomföras pilotprojekt med feriearbete för ungdomar i åldersgruppen 13-15 år. Staden har genomfört en utredning om att sportlovet ska ersätta jullovet som ferieperiod.

Förvaltningen har en avsiktsförklaring med tre lärosäten avseende att tillhandahålla verksamhetsförlagd utbildning.

Omvärldsfaktorer

Under 2025 satsar regeringen 900 miljoner kronor på regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux)[3]. Det innebär 11 000 nya platser inom yrkesutbildning för vuxna.

Ansvar för hanteringen av anställningsprocessen av ferieungdomar flyttas från trafik- och kyrkogårdsnämnderna till stadsdelsnämnderna. Arbetsmarknadsförvaltningens utredning om hur kvaliteten och träffsäkerheten kan öka inom området "ferie" förväntas vara klar i juni 2025. Utvecklingen inom kriminaliteten kan komma att påverka hanteringen av feriearbeten.

Utmaningar

- En hög arbetslöshet nationellt som påverka inträde i arbetsmarknaden, framförallt för de som står längre bort från arbetsmarknaden.
- Arbetslösheten bland kvinnor, framförallt bland utrikes födda. Kvinnor är i högre utsträckning än män arbetslösa, även om trenden de senaste åren är att skillnaden utjämnas.

Utmaningar kopplat till feriearbete

- Att ge det stora antalet ferieungdomar ett gott mottagande och möjlighet till god handledning i de arbetsuppgifter förvaltningen erbjuder.
- Det finns en risk för att ungdomar inte kommer att få de registerutdrag i tid som krävs för att kunna bli anställda inom områdena barn, äldre och vuxna med funktionsnedsättning. Handläggningstiden blir längre både hos förvaltningen och hos polisen. Omplacering av ungdomar under anställningstiden kan också bli svårare eftersom det krävs olika registerutdrag för olika arbetsplatser.
- Att anställa 13–15-åringar kräver mer tid för handledning och handläggning eftersom regelverket skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper.

- Utifrån utvecklingen inom kriminaliteten behöver den anställande förvaltningen göra en risk- och konsekvensbedömning av anställningsförfarandet inför varje lov. Arbetsplatserna bör också genomföra en risk- och konsekvensbedömning inför varje lov.

Prioriteringar

- Personer som står långt arbetsmarknaden
- Erbjuda stöd till arbetssökande kvinnor, framförallt utrikes födda.
- Att arbeta för att ferieungdomar som förvaltningen tar emot under skolloven har meningsfulla arbetsuppgifter och får god handledning under sin anställning.

[1] Statistikmyndigheten SCBs arbetskraftsundersökningar

[2] Arbetsförmedlingen

[3] regeringen.se

4 Sammanfattande ekonomisk analys

4.1 Drift

Ekonomisk prognos

Kommunstyrelsens budgetram kommer att vara 1 437,8 miljoner kronor per år under den kommande flerårsperioden. Med en växande befolkning och oförändrade socioekonomiska förutsättningar beräknas förvaltningens ekonomiska behov öka med 84,5 miljoner kronor fram till 2027. Skatteunderlaget förväntas växa i långsammare takt och statsbidragen minska, vilket ger ekonomisk osäkerhet. Behovet av förvaltningens insatser och tjänster förväntas öka, samtidigt som löneutveckling, stigande priser på material och högre energikostnader kommer driva förvaltningens kostnader.

Demografiska förändringar kommer att påverka resursfördelningen. En växande andel äldre kommer att öka trycket på äldreomsorgen, medan färre barn i förskolan gör att barnomsorgen behöver anpassas. Dessa förändringar kommer även påverka lokalbehovet, där vissa verksamheter kan behöva effektiviseras eller förändras för att bättre utnyttja kommunens lokaler och hålla nere hyreskostnaderna. Förvaltningen ser att det finns ett större behov av att stärka samverkan med stadens fastighetsägande bolag och andra nämnder. En mer sammanhållen helhetssyn skulle kunna bidra till bättre kostnadseffektivitet.

Utöver detta innebär den nya socialtjänstlagen förändrade krav som väntas leda till ökade kostnader och behov av anpassning. Samtidigt bedöms en ökad kriminalitet bland unga och ett växande behov av sociala insatser medföra ytterligare ekonomiska utmaningar.

För att möta dessa utmaningar kommer förvaltningen att använda resurser på ett kostnadseffektivt sätt. Fokus kommer att ligga på att anpassa verksamheter och lokaler efter förändrade behov, säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi och utnyttja befintliga resurser

effektivt.

Prestationsförändringar

Förvaltningen prognostiserar ökade kostnader om totalt 8,3 mnkr avseende den del av budget som är prestationsfinansierad fram till 2028. Prestationsförändringarna inom funktionsnedsatta beräknas uppgå till totalt 30,0 mnkr på grund av att särskilda redovisningar inte är inräknade i KF-ramen samt att 21,7 mnkr avser återbetalning av prestationer inom förskoleverksamhet på grund av färre antal barn jämfört med KF-budgeten.

Förskola

Förvaltningen ser ökade hyreskostnader för befintliga förskolelokaler samt nybyggnation. Nybyggnation medför inledningsvis ökade material- och inventariiekostnader och det tar också tid innan beläggningen är full på grund av färre antal barn. Behov finns av upprustning av äldre förskolor, vilket leder till renoveringskostnader.

Vid kompetenssatsningar blir det nödvändigt att ersätta personal med vikarier, vilket genererar ökade lönekostnader. Förvaltningen söker medel för vikarieersättning men osäkerhet finns avseende hur stor andel som blir beviljade. Löneutvecklingen för barnskötare och förskollärare har under flera år varit högre än ökningen av barnpengen. Förvaltningen ser därför en utmaning i att få grundschablonen att täcka löneutveckling och övriga kostnadsökningar.

Barn, kultur och fritid

Den nya socialtjänstlagen betonar tidiga insatser och förebyggande arbete, vilket väntas påverka och förändra de främjande verksamheternas arbete. Detta kommer sannolikt att öka behovet av resurser inom fritid och parklek för barn och unga.

Samtidigt står förvaltningen inför ekonomiska utmaningar i arbetet med att skapa en meningsfull fritid för barn och unga, samt att öka deras deltagande i föreningslivet. Förvaltningen arbetar även för att fler ska ansöka till sommarkollo vilket innebär ökade kostnader. Samtidigt leder en ny intäktsmodell för sommarkollo till minskade intäkter för förvaltningen.

Äldreomsorg

Med en förväntad växande befolkning, särskilt bland äldre i åldersgruppen 65–79 år, kommer efterfrågan på hemtjänst att öka under de kommande åren. Redan idag är det en utmaning för hemtjänstutförare att hålla budgeten i balans.

En av de största ekonomiska utmaningarna är personalförsörjningen. Det finns begränsade resurser för att utbilda personal, samtidigt som behovet av vikarier för att täcka upp under utbildningstillfällen medför höga kostnader.

För att säkerställa en hållbar ekonomi inom hemtjänsten föreslår förvaltningen en översyn av ersättningssystemet. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för att möta framtidens behov utan att äventyra kvaliteten i omsorgen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen ser att komplexiteten i stödbehov har ökat hos en del av målgruppen, exempelvis avseende osäkra boendeförhållanden. I vissa fall går inte boendeanpassning att göra och tillgången till hjälpmedel är otillfredsställande. Insatserna finansieras via det fasta anslaget, avsett att täcka alla insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen. Förvaltningen bedömer att denna ökning kommer att fortsätta och anser att de fördelningsnycklar som gäller det fasta anslaget skulle kunna utvecklas för att bättre möta behoven.

En påverkande faktor är ersättningssystemet med en takkonstruktion för särskilda redovisningar för externa placeringar utanför LOV. Ytterligare en faktor är de mätdatum för grupp- och servicebostäder som genererar intäkter. Personer som flyttar in efter 31 augusti ger inga intäkter innevarande år.

Individ- och familjeomsorg

Omställningen till en ny socialtjänstlag bedöms ha en omfattande påverkan av nuvarande organisering och uppdrag, med ökade kostnader som följd. Resurser kommer behöva fördelas till bland annat att fler insatser ska erbjudas utan behovsprövning, samtidigt som vi inte direkt kommer se ett minskat resursbehov inom myndighetsutövning givet fortsatta kostnader för placeringar och insatser till personer med komplex problematik. Därtill ställer den nya lagen utökade krav på kommunerna att arbeta brottsförebyggande med alla målgrupper. Detta är ett område där förvaltningen ser att kompetensutveckling är nödvändig för fler verksamhetsområden, men framförallt inom de främjande verksamheterna för tidig upptäckt och förutsättningar att arbeta förebyggande.

Förvaltningen arbetar efter stadens direktiv för en effektiv omställning till ny lagstiftning. För att möta ökade behov av insatser arbetar förvaltningen med kvalificerade placeringar utifrån individuella behov till skälig kostnad. Här är dock en ekonomisk utmaning att subventionen av kommunala avgifter vid placering på SiS ändrar form från och med 2025, för att sedan upphöra helt efter år 2026.

Inom vissa förebyggande verksamheter, såsom arbete med skolsocialteam och föräldrastöd, finns svårigheter med den långsiktiga planeringen på grund av att dessa i hög grad är beroende av projektmedel. Vidare ser förvaltningen en ökande efterfrågan på tidiga och öppna insatser, bland annat av ungdoms- och föräldramottagning. Detta kan på sikt kräva utökning av bemanningen för att möta behoven.

Ekonomiskt bistånd

Den nedåtgående trenden gällande antalet bidragstagare som varit rådande i flera år i stadsdelsområdet har brutits under 2024, då snitt antal bidragshushåll ökade med 1,2 procent. Förvaltningen ser att det rådande konjunkturläget kan medföra fortsatt ökning av antalet bidragstagare kommande år om fler får svårt att komma ut i egen försörjning och sysselsättning. Därtill har nya fastigheter byggts i stadsdelsområdet med höga hyror och relativt låga trösklar för att beviljas eget kontrakt.

Stadsmiljö

När stadsdelsområdet förtätas och fler parkanläggningar byggs ökar behovet av driftmedel för

parkskötsel. Trots detta beaktas inte detta behov i den nuvarande budgettilldelningen genom stadsmiljönyckeln.

Klimatförändringar, såsom extremväder, kräver akuta insatser, vilket leder till ökade driftkostnader. För att stadsdelen ska kunna uppfylla sitt träd mål och genomföra en ny parkplan behövs ytterligare finansiering, så att driftbudgeten inte belastas i för stor utsträckning.

4.2 Investeringar

Investeringsplanen omfattar två delar: dels investeringar inom stadsmiljö, dels förvaltningens inköp av inventarier och maskiner.

Parkinvesteringar – 10,6 mnkr

I budgeten för 2025 har förvaltningen tilldelats totalt 10,6 mnkr i parkinvesteringsmedel. Detta belopp inkluderar 4,0 mnkr för parkinvesteringar. Nytt för 2025 är att nycklade medel, inklusive reinvesteringar, omfattas av en gemensam pott om 6,6 mnkr.

Planerade investeringar för 2025:

- **Parkinvestering Idleken (2023–2025)**
- **Parkinvestering Trissans småbarnslek (2024–2026)**
- **Löpande upprustning och utbyte** av förvaltningens anläggningar, såsom parkbänkar, fruktträd, frukt- och bärbuskar, skräpkorgar, lekutrustning, markbeläggning, parkvägar, trappor och övrig parkutrustning. Dessa finansieras av nyckelinvesteringsmedel samt reinvesteringsmedel som tilldelas från trafiknämnden.

Förvaltningen har ansökt om investeringsmedel i verksamhetsplanen för 2025 för:

- **Klimatinvesteringar:** Skyfallsåtgärd vid Mälarhöjdsbadet – 0,4 mnkr
- **Trygghetsinvesteringar:**
 - Upprustning av Vårbergstrappan – 0,5 mnkr
 - Stråkparken Vårberg – 0,4 mnkr
 - Sittplatser vid Galleri Bredäng – 0,3 mnkr
- **Naturresevat:** Äldrevänlig entré till Skärholmsdalen – 0,4 mnkr
- **Stockholm vid Vattnet:** Översyn av Skärholmens strandstig – 0,3 mnkr
- **Trädåtgärder i Skärholmen:** 0,5 mnkr

Inventarier och maskiner – 2,2 mnkr

- Inköp av inventarier och maskiner för förvaltningens behov.
- Förvaltningen ansvarar för drift och skötsel av parkmark i egen regi, vilket innebär att den själv hanterar inköp och underhåll av maskiner. Förvaltningen bedömer att det finns behov av att förnya maskinparken. En närmare analys av investeringsbudgeten visar att det årliga behovet uppskattas till cirka 1,5 mnkr utöver nuvarande sakinvesteringsbudget för att möjliggöra nödvändiga maskinbyten.

Mnkr, netto	Prognos 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Parkinvesteringar	2,5	4,0		
Investeringar med nycklade medel	6,9	6,6	6,6	6,6
Varav Reinvesteringar	2,5	5,0	5,0	5,0
Klimatinvesteringar				
Trygghetsinvesteringar				
Övriga investeringar				
Inventarier och maskiner	2,6	2,2	2,2	2,2
Netto	13,0	12,8	8,8	8,8

4.3 Verksamhetsprojekt

Förvaltningen har inte några betydande projekt som överstiger 50 mnkr.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds kort- och långsiktiga arbete med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler och planerade förändringar sammanställs. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggas kommunstyrelsen.

Inom stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen planeras över 9 500 bostäder i olika bygg- och planeringsskeden. Enligt stadens befolkningsprognos kommer barn i förskoleåldern öka i stadsdelsområdet vilket på sikt medför ett ökat lokalbehov inom förskolan. Planeringen av ny- och ombyggnation av förskolor präglas av flera osäkerheter i planeringsunderlagen samt av den faktiska utvecklingen av antal barn i förskoleåldern. Förvaltningen har i god tid planerat för högre barnantal och ökat platskapaciteten i nybyggnationsområden för att möta den prognostiserade barnantalstutvecklingen. Den prognostiserade barnantalsökningen i de årliga befolkningsprognoserna har inte infriats vilket medför att de närmsta åren finns en överkapacitet i antalet förskoleplatser. Diskrepansen mellan prognostiserad och faktisk barnantalutveckling medför att förvaltningen skjuter fram om- eller nybyggnationsprojekt inom förskolorna. Förvaltningen inväntar nya befolkningsprognoser för vidare bedömning av behovet av kapacitetsökningar förskolan. Samtidigt försöker förvaltningen se över möjligheterna om kapacitetsökning kan lösas på annat sätt än genom nybyggnationer och istället planera för om- eller tillbyggnad av befintliga förskolor.

Hyreskostnadsprognosen pekar på en ökad hyreskostnad, främsta orsaken är införhyrningen av nybyggda förskolor. Projektkostnaden för nybyggnationer har ökat avsevärt under de senaste åren vilket påverkar hyresnivån.

Förvaltningen arbetar även aktivt med att alla lokaler för samtliga verksamheter ska hög nyttjandegrad och kostnadseffektiva.

5.2 Planeringsförutsättningar

Befolkningsprognosen för barn i förskoleåldern visar på en ökning med cirka 460 barn till cirka 2600 barn år 2033. Barnantalet är stabilt fram till år 2028, därefter sker en ökning av barnantalet fram till år 2033. Ökningen är som störst i nybyggnationsområdena i Vårberg följt av Skärholmen, Bredäng och som lägst i Sättra. Enligt befolkningsprognoserna ökar antalet förskolebarn även efter 2033 till cirka 3200 barn år 2045.

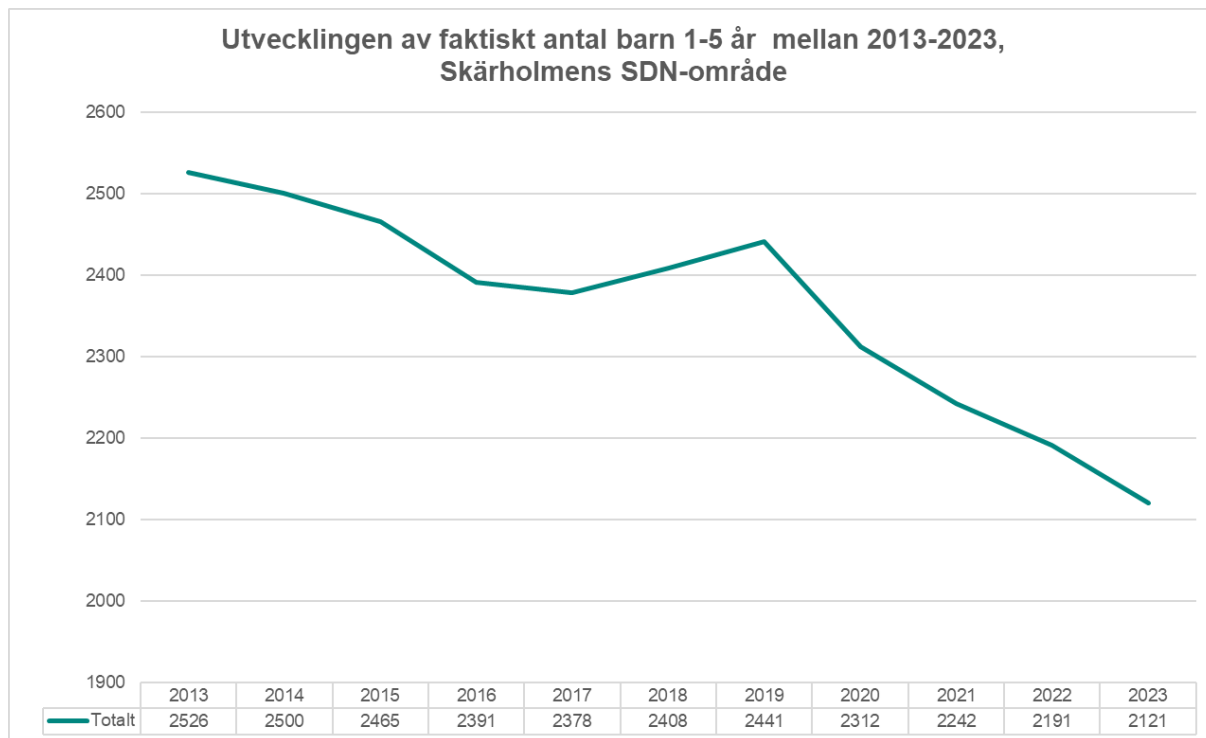
Den senaste befolkningsprognosen visar på en lägre utveckling av antalet barn jämfört med tidigare befolkningsprognoser vilket medför att förvaltningen redovisar färre framtida nybyggnationer av förskola än tidigare lokalförsörjningsplaner. Variationer i barnantalutvecklingen mellan de årliga befolkningsprognoserna, pågående arbete med detaljplaner och när faktisk inflyttning sker i nya bostäder medför stor osäkerhet i planeringen av ny platskapacitet.

För att möta den förväntade barnantalsutvecklingen har förvaltningen ökat kapaciteten med en ny förskola i Skärholmen samt ny förskola i Vårberg som beräknas tas i drift i höst. Den nya förskolan i Vårberg ersätter en utdömd förskola som rivits.

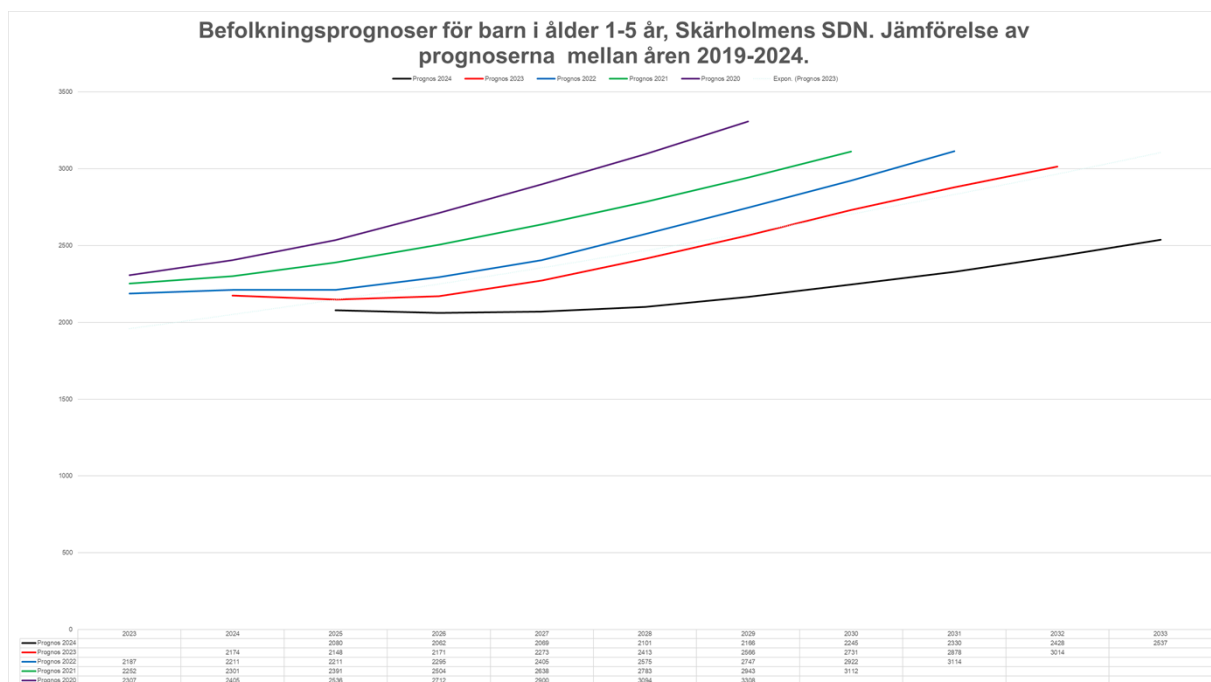
Trots att de senaste årens befolkningsprognoser har pekat på en ökad befolkningsutveckling av barn i förskoleåldern fortsätter det faktiska antalet att minska inom stadsdelsområdet.

Mellan åren 2013-2023 har antalet barn i ålder 1-5 år minskat med cirka 400 barn.

Förvaltningen inväntar siffror för år 2024.

Planering för nya förskolor och stadens gång för stora lokalärenden pågår under en lång tid. När nybyggnationen av ny förskola påbörjats har den prognostiserade befolkningsutveckling förändrats jämfört med den befolkningsutveckling och planering som låg till grund för beslut av nybyggnation av förskola. I diagrammet nedan framgår att det prognostiserade barnantalet har för varje ny årlig prognos visat på en lägre ökning än året innan samt att barnantalsökningen skjutits fram i tid.

I och med lägre barnantalstutveckling än förväntat för barn i förskoleåldern har flera nybyggnationsprojekt lagts ned eller skjutits fram i tiden. Den faktiska barnantalsutvecklingen och osäkerheterna i planeringsunderlagen medför att förvaltningen redovisar överkapacitet i antalet förskoleplatser till ungefär år 2033. I och med överkapaciteten redovisar förvaltningen färre ny- eller ombyggnationer av förskolor än tidigare lokalförsörjningsplaner. Om behovet skulle förändras har förvaltningen planer på hur platskapaciteten kan öka, främst genom om- eller tillbyggnationer vid befintliga förskolor.

Förvaltningen gör antaganden om behovet av platser utifrån befolkningsprognosen och inskrivningsgrad samt marknadsandelar för den kommunala förskolan. Förvaltningen använder också framskrivningen gällande antalet barn i förskolor dels som ett eget scenario, dels för jämförande analys. Förvaltningen arbetar med flera scenarion som baseras bland annat på olika inskrivningsgrader för den långsiktiga planeringen gällande ökad kapacitet i förskolan. Syftet med olika scenarion är att vara beredd på olika åtgärder inför de variationer i barnantalsutvecklingen i de senaste årens befolkningsprognoser och de osäkerheter i

bedömningen av platsbehovet det medför.

Inskrivningsgraden för hela stadsdelsområdet för åldrarna 2-5 år, uppgår till cirka 90 procent. Inskrivningsgraden skiljer sig åt mellan stadsdelarna, till exempel har Vårberg en inskrivningsgrad på 82 procent och Bredäng på 86 procent.

Den kommunala förskolans andel uppgår till cirka 65 procent och den privata förskolans andel till 35 procent. Fördelningen har inte ändrats nämnvärt under de senaste åren och bedöms vara stabil de kommande åren. Stadsdelsområdet består till stor del av flerfamiljshus och småhus samt fyra centrum av mindre storlek. Förvaltningen har uppfattningen att det är svårt att hitta ändamålsenliga lokaler att bedriva förskola i inom det privatägda fastighetsbeståndet i stadsdelsnämndsområdet. Detta påverkar möjligheten för den kommunala verksamheten att öka andelen hyrd yta av privat fastighetsägare och att andelen enskilt driven verksamhet inte förändras nämnvärt.

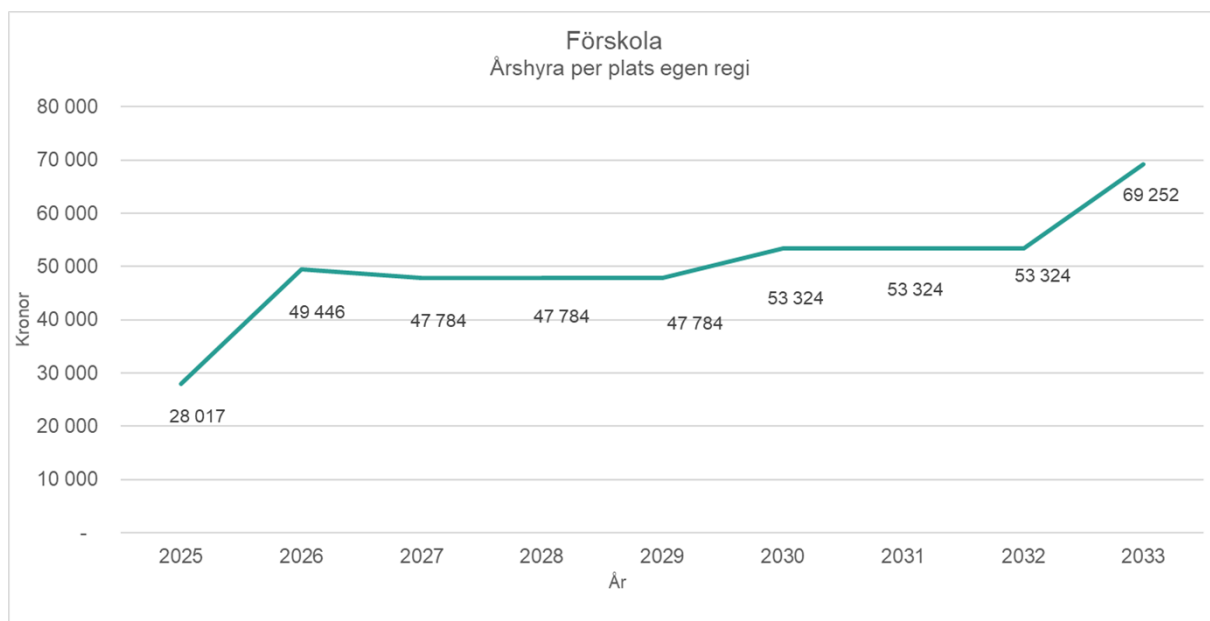
De boende inom stadsdelsnämndens område väljer i första hand förskola inom sitt egna eller ett närbeläget stadsdelsområde. Inpendlingen av barn från övriga stadsdelsområden är låg och utpendlingen till andra stadsdelsområden är märkbar framför allt till det enda angränsande stadsdelsområdet.

5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Vid årsskiftet uppgick förvaltningens lokallhyror till strax under 7 procent av förvaltningens totala budget. Förvaltningen ser en ökad hyreskostnadsutveckling under första planeringsperioden. Ökningen beror främst på nybyggnationer av förskolor vilket medför höga hyror.

En ny förskola på Torpgläntan 8 förväntas öka hyreskostnaderna med cirka 6,2 mnkr från och med juli 2025. De hyresgenererande investeringsutgifterna uppgår till cirka 96 mnkr för förskolan Torpgläntan.

Ytterligare en ny förskola i området Mälaräng år 2030 kan komma öka den årliga hyreskostnaden med en uppskattad hyresgenererande kostnad på ytterligare cirka 30 mnkr. Fler nya förskolor beräknas inte att byggas förens tidigast år 2033. Förändras planeringsförutsättningarna kan om- eller tillbyggnationer av förskolor komma att tidigareläggas.

I och med att ny förskola hyrs in från och med juli kommer årshyran per plats att öka. De eventuellt kommande nybyggnationer av förskola medför att årshyran per plats kommer att öka på sikt. Den ökade hyreskostnaden inom förskola förväntas finansieras delvis genom det ökande antalet inskrivna barn. Förvaltningen beräknar dock att barnschablonen inte enskilt kommer täcka den ökade hyreskostnaden. En del av hyran kan komma att finansieras med centrala medel.

Hyreskostnadsutvecklingen för övriga lokaler bedöms vara stabil då inga större införhyrningar planeras. Nya lokaler inhyrs oftast för att byta ut befintliga lokaler vilka har hög hyra och är inte ändamålsenliga. Förvaltningen arbetar aktivt med att se över kostsamma hyresavtal och hitta ersättningslokaler.

5.4 Samverkan

Förvaltningen har inom ramen för Fokus Skärholmen återkommande samverkansmöten med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och SISAB. Gällande befintliga fastigheter inom SISABs lokalbestånd har förvaltningen kontinuerliga samverkansmöten med utbildningsförvaltningen och SISAB om eventuella framtida samarbeten.

Förvaltningen hyr lokaler för fritidsverksamhet av utbildningsnämnden i två grundskolor. Förvaltningen samverkar även med Hägersten- Älvsjö stadsdelsförvaltning om en lokal för Relationsvårdscenter sydväst och samverkar även med Region Stockholm om en lokal för ungdomsmottagningen samt med kulturhuset/stadsteatern gällande lokal för ungdomsverksamhet.

Förvaltningen ser gärna ökad samverkan med andra förvaltningar kring främst administrativa lokaler samt med utbildningsförvaltningen för att möjliggöra en mer ändamålsenlig lokal för fritidsverksamheten i Vårberg.

5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

5.5.1 Nuläge 31 januari 2025

Förvaltningen ser ständigt över befintliga hyresavtal och lokalernas ändamålsenlighet. För närvarande planeras inga större förändringar i lokalbeståndet, enskilda mindre lokaler kan komma bli föremål för effektiviseringar under de kommande åren.

5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Förvaltningen har de senaste åren sagt upp och flyttat verksamheter till nya mer ändamålsenliga lokaler. För närvarande föreligger inget större behov av nya lokaler utan förvaltningen ser över befintliga lokaler utifrån ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

5.5.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden.

5.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

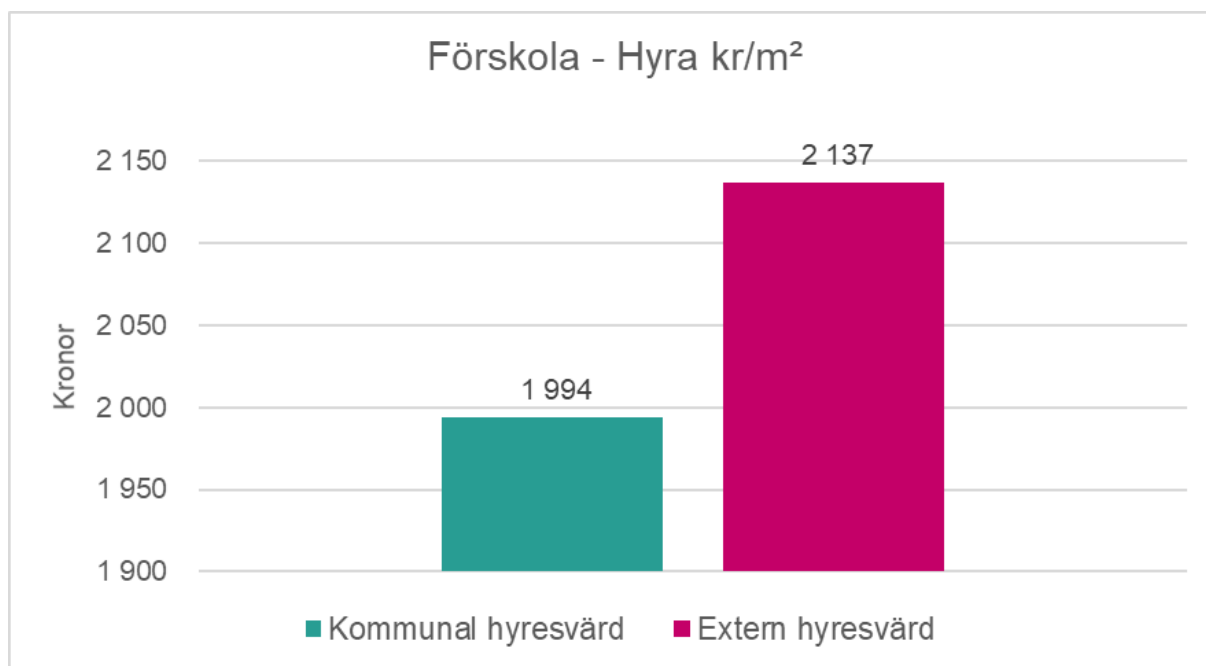
5.6.1 Nuläge 31 januari 2025

Förvaltningen bedriver verksamhet i nitton förskolor exklusive en tomställd förskola. Förskolornas kapacitet uppgår till 76 avdelningar och cirka 1300 platser. Den totala ytan för samtliga förskolor uppgår till cirka 16 000 kvadratmeter och cirka 32,5 mnkr i årshyra. Kapacitetsutnyttjandet för samtliga förskolor i drift uppgår till cirka 89 procent.

Den tidigare förskolan på Torpgläntan 8 har rivits och ny förskola är under uppbyggnad. Inflyttning beräknas ske till hösten.

Förskolan på Odd Fellowvägen 15 är utdömd enligt fastighetsägaren SISAB och är därför tomställd, hyresavtalet upphör 31 december. Förvaltningen hade totalt tre utdömda förskolor vilka nu har avvecklats eller rivits för nybyggnation.

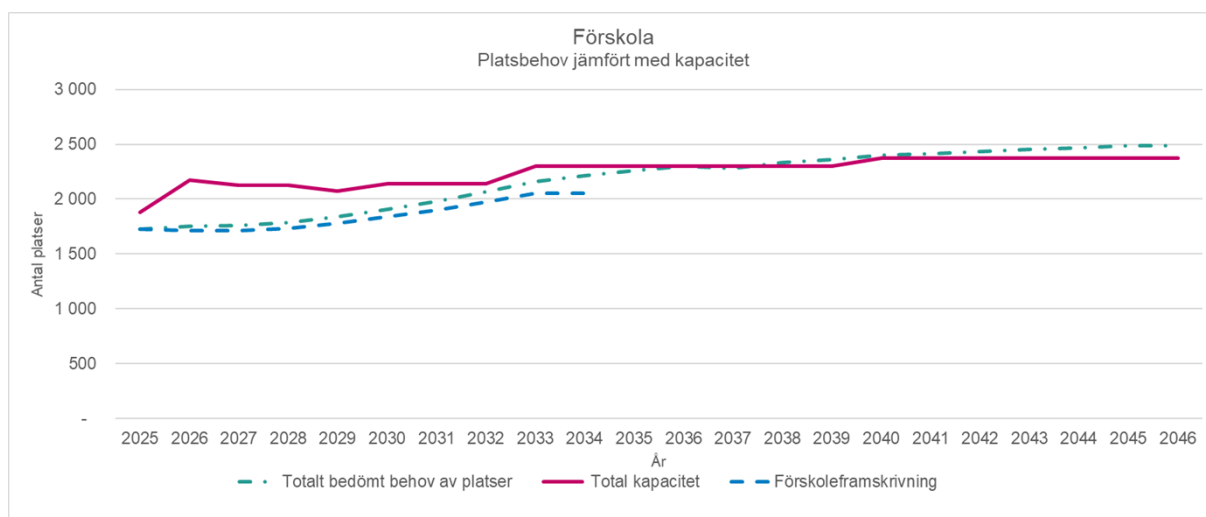
Av förvaltningens nitton förskolor som det bedrivs verksamhet i hyrs två förskolor av privata hyresvärdar. Den genomsnittliga hyreskostnaden är högre för förskolor med privat hyresvärd än de kommunalt ägda förskolorna.

5.6.2 Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

De senare årens befolkningsprognoser och övrigt planeringsunderlag har pekat på ett ökat behov av förskoleplatser. Förvaltningen har också ökat kapaciteten för att möta det tidigare prognostiserade barnantalet.

I och med planeringen av platser pekar på att förvaltningen kommer att ha överkapacitet av förskoleplatser de kommande åren planeras inga större förändringar i förskolans lokalbestånd.

En ny förskola i Mälaräng är under planering i tidigt skede och planeras att vara färdigställd till tidigast år 2030. Förskolan kommer att inrymmas i kommande nybyggnation av

bostadshus. Ytterligare två förskolor planeras att till år 2033 antingen rivas och därmed byggas nya förskolor eller byggas om. Vad som är mest fördelaktigt gällande ny- eller ombyggnation klargörs genom att förvaltningen ger fastighetsägaren Sisab i uppdrag att utreda olika alternativ. Förvaltningen ser övrigt lokalbestånd men i planeringen tar förvaltningen hänsyn till den eventuella ökningen av barnantalet.

Lokalerna vid förskolan på Bredängstorget 29 behöver på sikt renoveras totalt. Köken i förskolorna på Rönnholmsgränd och Ekholmsvägen 227 behöver ses över för eventuell renovering. Förvaltningen har beställt en utredning av transportväg samt eventuell kapacitetshöjning vid Concordiavägen 29.

5.6.3 Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

För att möta behovet i den andra planeringsperioden planerar förvaltningen att en äldre förskola antingen rivs och ersätts av ny förskola eller byggs om. Om framtida befolkningsprognoser visar på ett större platsbehov i tidigare skede kan projektet komma att tidigareläggas.

6 Övriga redovisningar

Demokrati

Demokratiarbetet är ett kontinuerligt arbete som ska fortgå och stärkas inom alla verksamhetsområden. Demokrati är ett av nämndens fokusområden där det finns ett behov av utveckling. Ett mål med arbetet är att öka skärholmsbornas inkludering och deltagande i det lokala utvecklingsarbetet. För att göra en förflyttning inom detta område krävs det att saker görs på nya sätt och att den interna samverkan och samverkan med andra förvaltningar, bolag och civilsamhälle utvecklas. I den gemensamma analys som genomförts tillsammans med fackförvaltningar och bolag lyfts bland annat vikten av att även involvera medborgarna i trygghetsarbetet för att nå framgång. En annan åtgärd för att stärka demokratiarbetet är att öka skärholmsbornas kunskap om stadens organisation, vilket kan öka deltagandet i samhällsutvecklingen. Detta i sin tur förväntas påverka upplevelsen av trygghet samt öka förtroendet för förvaltningen.

Exempel på planerade åtgärder för att utveckla arbetet med demokrati och skärholmsbornas delaktighet och inflytande under planperioden är

- genomförande av stadens program för mänskliga rättigheter (påbörjas 2025)
- kompetenshöjande insatser inom hela MR-området (påbörjas 2025)
- fortsatt genomförande av stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- fortsatt arbete i linje med kvalitetsprogrammet för att öka den lokala förankringen och involvera invånare, brukare, näringsidkare och föreningsliv i utvecklingen av

verksamheten genom en aktiv dialog

- ta fram en lokal strategi/struktur för medborgardialoger
- målgruppsanpassade dialoger ska fortsatt utvecklas
- fortsatt genomförande av trygghetsdagar i samverkan med bland annat fackförvaltningar och bolag och kopplas till frågor om stadsutveckling inom ramen för fokus Skärholmen
- ungdomsråd/forum i någon form (uppstart 2025)
- medborgarbudget och medborgardialog ska användas i högre utsträckning än tidigare vid investeringar i stadsmiljön.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2025-03-24